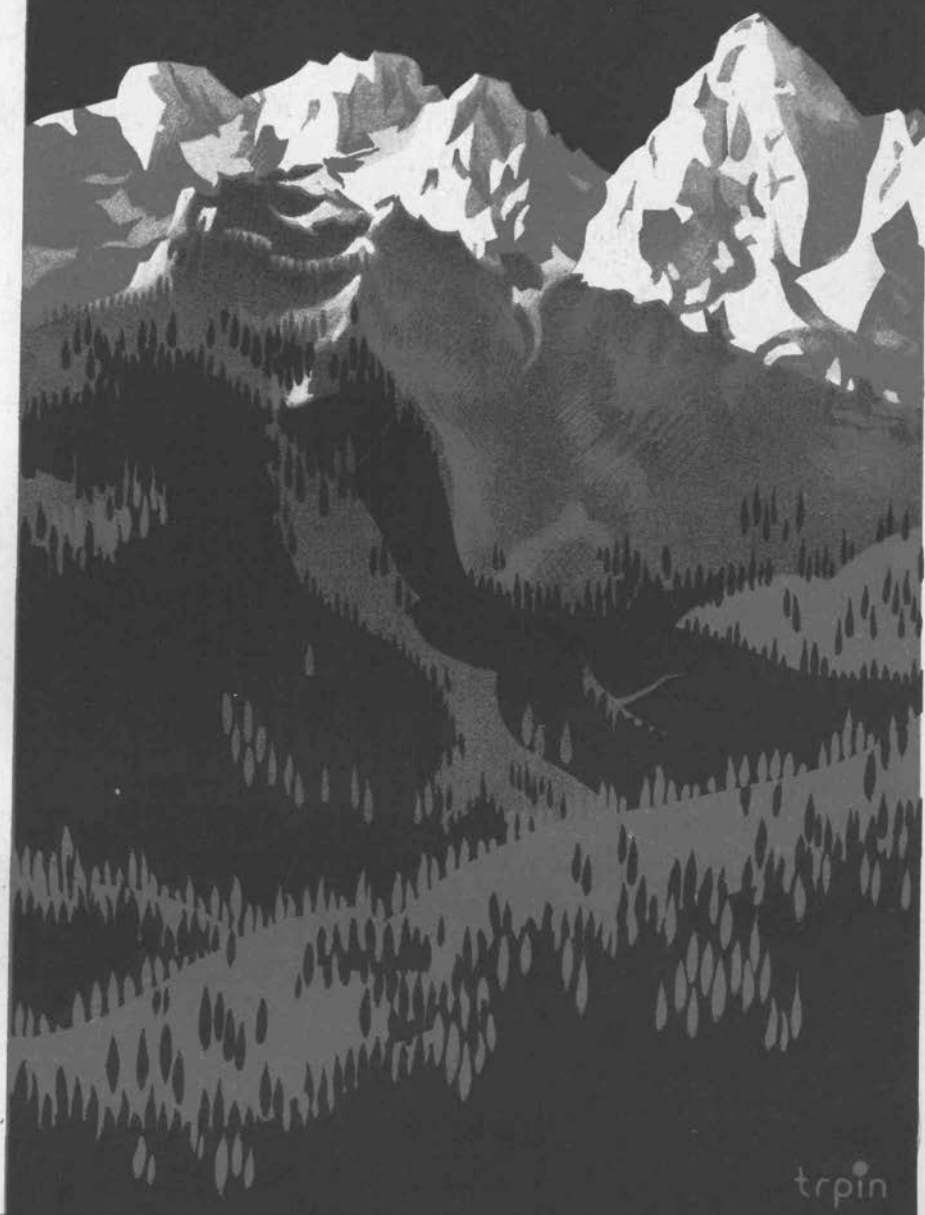

poština
plačana
v gotovini

trpin

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO SLOVENSKEGA
PLANINSKEGA DRUŠTVA
LETO 1933.
ŠTEV. 12

Za sportne čevlje!

Schmoll-Gumitran mast za usnje

(rumena in črna)

Konzervira in napravi usnje nepremočljivo! Že desetletja je v uporabi izkušenih sportnikov v inozemstvu. Pazite na ponarejanja in zahtevajte v vseh sportnih in mešanih trgovinah izrecno le

Schmoll-Gumitran

Kaj nudijo Schmoll-ove maže za smuči?

1. Kljub prvovrstni kvaliteti so poceni in stanejo komaj polovico toliko, kakor norveške maže, dasi jih po svojem učinku v vsakem oziru dosegajo.
2. Idealne so za smuk in za vzpon.
3. Omogočajo lahko in snažno mazanje in so štedljive pri uporabi.
4. Ne zamažejo niti rok niti obleke.
5. Nimajo onega ostrega duha, ki ga razširjajo druge vrste maž.
6. Sestavina Schmollovih maž je rezultat nešteti poskusov najboljših smučarskih mojstrov.

Poskusite!

SCHMOLL maža za smuk
SCHMOLL maža za vzpon

SCHMOLL temeljna maža
SCHMOLL splošna maža

Dobite jo v vsaki sportni trgovini!

Planinci in smučarji!

Pri sportu v planinah

se obvarujete solčnih opeklin na ledenikih in v snegu, če nadrgnete temeljito vsa svetlobi in zraku izpostavljena mesta Vašega telesa še pred nastopom ture z

NIVEA-CREME ali OLJE

in če to med izletom po potrebi ponovite. Na ta način ščitite obnem Vašo kožo pred neugodnimi, vremenskimi vplivi, da ne postane raskava in da ne poka. Pridobite si pa prekrasno brončasto polt, s katero se tako radi vrnete z zimskega

sporta domov. Ni drugih sredstev za nego kože, ki bi vsebovala koži sorodni eucerit in zategadelj se Nivea-Creme in Nivea-Olje ne dajo nadomestiti.

Nivea-Creme: Din 5.50 do 24.—, Nivea-olja: Din 27.—, 38.—

Jugosl. P. Beiersdorf & Co. d. z o. z.
Maribor

Dobi se v vsaki drogeriji ali lekarni

Dr. Pirčeva sladna kava

je prvovrsten DOMAČ IZDELEK, s katerim pripravite zdravo, izdatno, redilno in ceneno pijačo za Vas in Vaše otroke

Dr. Pirčeva sladna kava

je prav prijetnega okusa in jo pijo odrasli kot otroci z užitkom

KNJIGOVEZNICA JUGOSLOVANSKE TISKARNE

Z. Z. O. Z.

LJUBLJANA
KOPITARJEVA
ULICA ŠT. 6/II.

Črtalnica in tvornica poslovnih knjig ● Priporoča svojo veliko zalogo mnogovrstnih salda-konti, štrac, journalov i. t. d. lastnega izdelka ● Vstopnice za razne prireditve ● Blagajniške bloke i. t. d.

Vsebina 12. šte.: Dr. Edvard Pajnič, Botanični vrt na Begunjščici (str. 391). — Ljudevit Stiasny, V Poljskih Tatrah (str. 398). — Ana Tuma, Po grški Macedoniji: Voden (Eddesa) (str. 412). — Obzor in društvene vesti: Anton Mikuš † (str. 415); Anton Herle † (str. 416); Joža Čop ob 40 letnici (str. 416); Dr. Mihael Tušek pred 100 leti na Triglavu (str. 416); Smrtne nesreče (str. 416); Otvoritev Roblekovega Doma na Begunjščici (str. 417); Koča na Smrekovcu (str. 418); Podružnica SPD »Peca« (str. 418); Občni zbor Triglavske podružnice SPD (str. 419); Občni zbor Slovenjebistriške podružnice SPD (str. 419); Občni zbor Trboveljske podružnice SPD (str. 419); XII. glavna skupščina Turistovskega kluba »Skala« (str. 421); Skalaški Dom na Voglu (str. 422). — Obvestila.

»PLANINSKI VESTNIK« izhaja 12 krat na leto in stane v tuzemstvu za vse leto 40 Din, za inozemstvo 60 Din. — Naroča, plačuje, reklamira se pri odboru Slovenskega Planinskega Društva v Ljubljani. — Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tominšek v Mariboru. Za vsebino spisov so odgovorni avtorji.

Odgovorni urednik: dr. Arnošt Brilej, Ljubljana; izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (njen predstavnik K. Čeč).

Turisti, pozor! Gozzerje Ia . Din 245.— Ročno šivanje
Smučarske Ia „ 255.— FRANC ZALOKAR, Mengeš 41

Smučarji-planinci !

**K nam hitite, da ugodne
smuke ne zamudite !**

Najbolje in najceneje kupite
vse potrebščine za
zimski šport in alpinistiko
samo pri:

Alpina d. z
s. z.
Ljubljana, Tyrševa 7

Planincem 5% popusta

ZAHTEVAJTE CENIK !

Zaspanček - *Gentiana Clusii*

Lepnica - *Heliosperma alpestre*

Dr. Edvard Pajnič

Botanični vrt na Begunjščici

V tužnih letih svetovne vojne sem prihajal kar po dvakrat na mesec službeno v Begunjsko graščino. S kaznilniškim kuratom¹ sva pozabila ob opoldanskem počitku na krasnem graščinskem vrtu na vse posvetno gorje v pogledu na ponosno Begunjščico. Šele po prevratu se mi je izpolnila vroča želja, da sem prišel kot svoboden človek v ta začarani svet. Skoraj da ni več kraja v ožji domovini, kamor nisem prišel s svojo težko hojo, stikajoč po cvetkah in zeliščih za svojo zbirko. A nikjer nisem bil tolikokrat kot na Begunjščici in okoli nje. Kar pravijo navdušeni barda v najnovejših letnikih »Planinskega Vestnika« o nji, je vse resnično, in še več!²

Ni baš vsakemu prijazna naša Begunjščica; očitajo ji zavratnost, zahtevala je celo nekaj planinskih žrtev. No, poklicanci pravijo, da se tu hribolazec, ki nekaj »nase drži«, ne utegne »dostojno« ubiti! Meni se ni zgodilo tu gori prav nič zlega; pred dežjem pa moraš v poletju res dostikrat bežati. A kar sem gledal tu, nisem ne v tej množini in ne v teh vrstah rastlinstva videl ne v dolini Sedmerih jezer, ne na Ratitovcu, ne v Rupah,³ v Planici, v Martuljku in niti ne na prelepi Črni Prsti.

Kakor povsod v naših visokih gorah, drči tudi tukaj z vrhov navzdol izmiti in odkrušeni apnenec v večjih in manjših kosih. Obile padavine razjedajo greben in pobočja. A vendar je Begunjščica na boljšem napram drugim vrhovom; začuvana je prav do znatnih višin z rastlinstvom. Visoko sega tu gozd,⁴ njemu slede na strmih južnih pobočjih z rušo pokrite senožeti in planine, preko katerih se vleče nekaj že od daleč vidnih izmitih brazd v dolino. Više gori proti grebenu prepleta strmino mestoma žilavo grmovje gorskega borovca

¹ Z nedavno umrlim župnikom v Trbojah Ivanom Cudermanom, izvrstnim poznavalcem vseh dolin in višin okoli Begunj.

² Dr. Tuma: Pl. V. l. 1932, št. 9, str. 173 in sl.; dr. Prešern: Pl. V. l. 1933, št. 2 nasl. Oba članka sta mi prav dobro došla in me navdušila za ta sestavek. Dr. Tuma mi je šel na roko še s svojimi bogatimi zapiski o slovenskem imenstvu v botaniki, za kar mu izrekam pristržno zahvalo.

³ Na solnčni strmini med Erjavčevo kočjo in Slemenom pod Mojstrovko.

⁴ Ponekod do nad 1500 m nadmorske višine.

(*Pinus montana*), spodaj proti Dragi je podprto južno pobočje z mogočnimi skladi apnenega skalovja. Ta stran je čudovito prikladna rastlinstvu. Spodaj je Draga na zapadu in na vzhodu začuvana, v njo prideš pri ponosnih razvalinah gradu Kamna.

V Dragi je najlepše že v drugi polovici meseca maja; začetkom junija se smeš povzpeti že više, a prav do najvišje točke grebena Begunjščice se spravljaj še le v prvi polovici julija. Že v Dragi do Medvod velja hoditi počasi vstran kolovoza. Tu na obsolnčnih kamnitih tleh vidiš poleg vresja in dušja (*Thymus serpyllum*) obilo svetlorumene konjske podkvice (*Hippocrepis comosa*). Niže ob potoku krije kar cele ploskve ponižni belkasti ali rožnati vapnenček (*Gypsophila repens*). Čim dalje prodreš v dolino, tem bolj kažejo cvetlice svojo odvisnost od skal in vrhov nad njimi. Že vidiš v golem pesku pod skalovjem lepi svetlordeči nagelj peščenjak (*Dianthus sivester*),⁵ malo kasneje se ti pokaže kar v skupinah krasni pegasti klinček (*Dianthus Sternbergii*)⁶ ter temnordeči pečnik (*Dianthus chartusianorum alp.*). Kažejo se že prve sledi velese (srebrni koren: *Dryas octopetala*).

Dolina se zavije proti Dobrči in njenimi stražniki, ki jo vežejo do planine Preval z Begunjščico. Na pašnikih do Medvod raste že v pozni spomladi obilo živomodrih malih zaspančkov, pozneje zagledaš tamkaj še drugo cvetje tega rodu, mali rožnatosinji posvečnik in bujnejši modrozelenkasti glistnik (*Gentiana verna*, *G. calycina* in *G. cruciata*). Pri Medvodah se ustavimo. Polagoma se prične pojavljati pristno planinsko cvetje. Po pečinah že raste bujno dragomastnik (*Rhododendron hirsutum*), a v cvetu ga vidiš zgolj tamkaj, kjer ga ne utegne doseči človeška roka.⁷ Z gruščem vred je prinesla voda doli golo mačevino (*Salix glabra*), ki jo najdeš pozneje v znatnih višinah. Na solnčnih pečinah in v pesku se pojavljajo žolte hrumice (*Helianthemum alpestre*), nežni jesenjaki (*Linum julicum*), svetlorumeni trizelj (*Erysimum silvestre*); poleg njih pa cveto že gori omenjeni nageljni.

V dolini na desno se dviga na poraslih, bolj vlažnih prostorih blizu šumeče vode nežna brkončica (*Primula farinosa*) s svojimi rožnatimi cvetki v pokončnih kobiljih in s svetlozelenimi, pritličnimi listi, ki so na podnji strani kakor z moko prevlečni. Svetla, a ne presolnčna mesta pod vlažnim skalovjem so kar pokrita z belimi zvezdicami lepnice (*Heliosperma alpestre*), ki za vso svojo lepoto ne porabi skoraj prav nič prsti in se zadovolji tudi s peskom. Po belem skalovju opaziš že tu in tam progasti volčin (*Daphne striata*)⁸, ki ga pa visoko gori na Begunjščici srečamo v še lepšem razvoju.

Drvarski kolovoz zavije na Praprotnike. V grmovju med skalami se pokažejo tu in tam svetlordeči cvetovi planinskega šipka (*Rosa pendulina*), bolj ob tleh se plazi planinska srobotina (*Clematis alpina*) s svojimi modrobledosivkastimi velikimi cveti. V tale kot je razgoro pridržalo mnogo velikih skal, ki so tu in tam že lepo zarasle. Na eni teh skal sem zapazil prav na vrhu — kar do deset metrov vi-

⁵ Sredi junija in še dalje so ga polne solnčne pečine okoli Zidanega Mostu.

⁶ Zakonito zaščiten.

⁷ Vse polno je bilo do poslednje dobe tega grmičevja v Iškem Vintgarju, v Savski dolini pri Zidanem Mostu in še v drugih po glacialni dobi izjedenih soteskah. A kmalu bo izginilo; kar na cele vozove njegovega zelenja je včasih naprodaj na ljubljanskem cvetličnem trgu!

⁸ Spada med zaščitene rastline.

Lepi čeveljce
Cypripedium calceolus

Visoki jeglič
Primula elatior

Foto Skerlep Janko
Velesa (Srebrnikova)
Dryas octopetala

soko — dvoje ali troje velikih zaspančkov (*Gentiana Clusii*), že bolj dolinsko razvitih. Cveti so bili skoraj beli in nasajeni na prav dolgih pecljih. Skušnjavec me je zvalil, da sem pričel plezati gori. Pa mi je spodletelo; prvi grmiček, za katerega sem prijel, mi je ostal v roki in sedel sem zoper svojo voljo spet spodaj na ostrem kamenju. Klavarno sem ugotovil, da sem pridobil le klokec (*Staphylea pinnata*) in še ta ni cvetel. Pa potrpežljivost vodi do cilja. Na drugi strani sem prišel prav udobno, kakor po gredah, vrh orjaka. Pa spet razočaranje — zaspančki so bili lepi, a na spodnjih koncih grdo ogrizeni ter skoraj osušeni. Nisem tedaj še znal, da je storil ta zločin zoper naravo ujedlač (*Bombus mastrucatus*). Ta surovež iz družine sicer ljubeznivih godrnjačev čmrljev v svoji nepotrpežljivosti⁹ noče poseči z glavo naprej od zgoraj v cvetni lonček; kar natrga spodaj cvet, da posrka v prekatih pod plodnico nabrano medovino. — Prav na isti skali sem našel tudi rdečo piskavko (šmigovec: *Primula Wulfeniana*) že v plodu na dolgem peclju, kot znaku dolinske degeneracije. A ta se ne prime vseh planinskih cvetic; na nepristopnih mestih navpičnih skal pred Luknjo rastejo celi šopi krasno razvitih trotovk (*Primula auricula*),¹⁰ a te so koncem junija tu doli že odcvetele.

Vrnimo se nazaj na Medvode in krenimo »med Stazami« gori proti »Planinici«. Na desni v skalovju se lepo ujema z rdečimi cveti dragomastnika (*Rhododendron hirsutum*) svetlorumeni, cvetoči nagnoj (*Laburnum cytissus*). A na levi med gruščem ob šumeči vodi opaziš jelenovec (gorsko silje: *Laserpitium peucedanoides*) in z rumenim gumbom na sredi okrašeno sinjo planinsko nebino (*Aster alpinus*). — Prav od blizu pogledan, je še bolj čudovit tu pogosti gobasti glavač (*Centaurea pseudophrygia*). Iz rjavožimnate čaše moli rožnato pernata cvetna glavica, prav kakor pri navadnem travniškem glavinču.

Bliza se Planinica; tu in naprej do Poljške planine ni najti kaj izrednega, če se ne zanimaš za čebelam nevarno belozelenkasto čmeriko (*Veratrum album*) in pa za strupeno, a lepo belorumeno pre-

⁹ Ima za to tudi prekratko sesalo.

¹⁰ Avrikelj in tudi kranjski jeglič (*P. carniolica*) sta zaščiteni.

objedo (čmerunko: *Aconitum ranunculifolium*). — Krave niso vnete za vrtnarijo, to opaziš na obmuljenih tleh okoli planšarije. Na Poljški planini se v opoldanskem solncu dobro prileže kislo mleko; malo podremljem, potem pa pogledam še v gozd tik pod Poljško planino na jugozapadu. Kolektivno gospodarstvo tudi temu gozdu ne prija; dati mora, kar ima, ne dobi pa ničesar nazaj. Gorski gozdi malih posestnikov morajo sami zase skrbeti in store to — vsaj za prijatelje flore — dovolj povoljno.

Koj od Poljške planine navzdol (in tudi više gori) so gozdna tla pokrita ponekod z belo cvetočimi temnozelenimi brusnicami (*Vaccinium vitis idaea*) in niže doli so jim primešane še borovnice (*Vaccinium myrtillus*). Še bolj navzdol naletiš na malo, enocvetno zelenko (zimsko hruščico: *Pirola uniflora*) in tu in tam se pokaže še njena večja sestra: okroglostna hruščica (*Pirola rotundifolia*).

Nato pa strmo navzgor preko razvalin »Pri Knapih« do kočice SPD. Kjer je prekinjen svetli gozd, te spominja na planinski svet visoka javorolistna belica (*Ranunculus platanifolius*). Koj nad kočico navzgor do grebena in še proti vzhodu in na jugovzhod se razprostira po zelenih proti jugu obrnjenih strminah Begunjščice planinski vrt, ki ga ni moči več pozabiti onemu, ki ga je bil premotril v njegovi živi lepoti. Velik je ta vrt in ločil bi v njem nekako troje pasov po širini od zapada proti vzhodu. Prvi je po mojem prevalski pas (do 1500 m višine), drugi pas sega do pod grebena (do 1800 m), tretji tvori tik na greben naslanjajoči se svet s svojo visokogorsko floro. Dobiš pa v nižjih pasovih in še v dolini mnogo vrst, ki so usmerjene na najvišjo lego, druge spet se pa nočejo umakniti v navidezno udobnejše nižje kraje. Ali je mar res cvetje v planinah vse večje in lepše nego spodaj v nižinah? No, gorske cvetice niso ne bujnejše, niti ne nosijo večjih cvetov, a to cvetje je vse bolj živo pobarvano in ima tudi svojevrstni, močnejši vonj. Neki učenjaki so iztaknili, da gre vse to le na račun vabe žuželk, ki jih je tu gori baje manj, nego v dolinah. Pa za Begunjščico vsaj ta sicer mična teorija ne bo veljala. Pozna se pač vpliv močnejših solnčnih žarkov, ki pretvarjajo v dolini vprav skromno blede barvane cvete v najbolj žive barve.¹¹ In vse to cvetje se pokaže še prav posebno na Begunjščici v lepoti barv, ki se zlagajo v posameznih skupinah v čudoviti harmoniji. Na nekaterih mestih prevladujeta rumena in modra ali sinja barva v skupni družbi;¹² potem si podajo zopet roke rdeči in rožnati cveti z rumenimi ter belimi. Namah je pa spet pomešano vse vprek — in to je najlepše! V dopoldanskem solncu rajajo okoli cvetlic čmrliji, ose, hrošči, mušice in mnogobrojni metulji. Imeti bi moral človek sto oči, da vidi vse to v podrobnostih! In ta izredna različnost ob vsi mnogobrojnosti! Na prostoru kakih štiri in dvajset m² (torej na tleh navadne sobe) sem naštel kar nad trideset istočasno cvetočih raznih rastlin.

V spodnjem pasu se družijo z velikocvetnim kokovičnikom (*Arnica montana*) modra kosmatka (*Campanula barbata*);¹³ a tu je še druga ko-

¹¹ V dolini skoraj ni cvetlice s pomarančasto barvo, na planinah jo kaže več košaric, n. pr. *Hieracium aurantiacum*, *Senecio abrotanifolius* itd. V nižinah le belocvetni kobulji bedrenca (*Pimpinella magna*) so postali vprav na Begunjščici živo rdeči.

¹² Na zapadnih strminah Splitskega Marjana cveto že začetkom aprila temnozeleni grmi sivomodrega rožmarina v družbi grmov zlatorumene šmarne detelje (*Coronilla emeroides*) — nepozaben pogled ob solnčnem zahodu!

¹³ Še več je je na senožetih pod vrhom Rateške Peči (1509 m).

šata zvončnica, belozelenkasta grmada (*Campanula thyrsoidea*). Modra barva prevladuje; nad lepocvetni razpetec (*Geranium silvaticum*) se dviga še sinja planinska ločika (*Mulgedium alpinum*). Vmes pa žare tu gori škrlatno rdeči kobulji bedrenca (*Pimpinella magna*, var. *rubra*). Poleg njega se kaže še lepši rožasti dežen (medvedje tace: *Heracleum sifolium*) ter maternik (*Astrantia carinthiaca*). Bolj redko ti žari nasproti zlato jabolko (*Lilium carniolicum*) in pa bela mnogocvetna kresnica (*Chrysanthemum corymbosum*).¹⁴ Kar na mah v mali globeli preneha bujna rast; spet druge, po svojem stasu manjše cvetlice: velikocvetne spominčice (*Myosotis silvatica*) in vse polno malih zlatic, drugačnih nego spodaj v nižinah (*Ranunculus hybridus* in *R. montanus*). Iz gruša in peska se ti smeji velikocvetna hrumica (*Helianthemum grandiflorum*) in skromni device Marije plašček (*Alchemilla pusilla*).

Ko stopam više in više po stezi, se kar vse to cvetje umakne. V nizki travi se pokaže zlati petoprstnik (*Potentilla Krantzii*); blizu njega pri tleh raste modro progasta grahorica (*Vicia silvatica*) in poleg nje še rumeni čistnik (robačka: *Lathyrus ochraceus*). Kmalu jim delajo družbo vijoličasta osivnica (*Oxytropis montana*) in pa rdeče mesno barvana medenica (sladka detelja: *Hedysarum hedysaroides*). Čudno, spet se umika nižja rast višjim zeliščem. Pokaže se nam bolj in bolj na gosto za Begunjščico značilni kačjak (*Scorzonera rosea*)¹⁵ in pomarančasti, s temnimi dlačicami po zelenih delih porasli regratnik (*Hieracium aurantiacum*). Prav neskromno pa dvigata onstran steze navzdol osataste liste in glavice velikoglavi srpičnik (*Serratula macrocephala*) in ovčji striček (*Carduus defloratus*). Ni še odcvela povsem rumena pogačica (peharček: *Trollius europaeus*), ki s svojimi cvetnimi listi, strnjenimi v mehko jaboljo ščiti svoje prašnike; in v zavetju pod borovim grmičjem dobimo še zdaj belocvetno, sivo-modro,¹⁶ spodaj in tudi zgoraj na cvetnih listih zasenčeno mavko (*Anemone alpina*), v tem ko njene družice že dvigajo plodove v obliki volnatopernatega omelca. Že iz daljave ti zadiši vonjavi kukovičnik (*Gymnadenia odoratissima*) in sedaj niso več daleč ljubke murke (zamorčki: *Nigritella nigra*).¹⁷ Od kar je zaščiten a lepo dišeča zamorka, je je vedno — manj in manj. Okregal sem resno pastirčka, ki jih je imel naprodaj cel šop; a odrezal se mi je: »Če jih ne trgam jaz, jih bo pa kdo drug«.

Brez zamere, ne izdam niti približno, kje sta skriti najlepši zaščitenci na Begunjščici, namreč velika temnomodra rogata vijolica (*Viola cornuta*) ter naša najkrasnejša kukovica, lepi čevljc (Marijini šolnčki: *Cypripedium calceolus*)¹⁸ Ta raste na malih gozdnih jasad, cvet se drži zelo dolgo v polnem sijaju. Stari lovec prejšnjega lovskega zakupnika na tem delu Begunjščice mi je pravil, da vé za mesto, kjer cvete kar do dvajset komadov čevljca blizu skupaj; ko

¹⁴ Dobiš jo o kresu tudi na Črnuškem hribu nad Gameljsko cesto.

¹⁵ V ta rod košaric spada še *Scorzonera hispanica*, kot »črni koren« dobro znana prikuha, in pa *Scorz. aristata*, precej redka planinska rastlina, katero sem našel v globeli pri Slemenu v Julijskih Alpah in na Golici.

¹⁶ Barvilo »antokyan« je shramba za toploto.

¹⁷ Na Menini Planini je vse polno rdečih murk (*N. rubra*), ki so pa prav tako zakonito zaščitene, kakor črne murke.

¹⁸ Na Tirolskem in v Švici zamenja to vijolico po rasti nižja *Viola calcarata*. Na bližnjem Stolu pa cvete mala rumena Cojzova sirotica (*Viola Zoysii*), ki je tudi zakonito zaščiten a.

pa sva šla gledat, jih je bilo triindvajset! Med suličastimi zraslimi rjavordečimi cvetnimi listi moli navspred kakor sprednji konec palca moške roke velik svetlorumeni čevljev. Zgoraj je odprt, a robovi odprtine so obrnjeni na znotraj. Venkaj se vidi brazda in obojestransko grbici z oplodilnim klejem, ki ima vlogo cvetličnega praška.¹⁹

Na strmem pobočju pod grebenom (v drugem pasu) cvete že koncem junija nizka žaluška (čeladica: *Bartsia alpina*) s temnimi, nekako rjavovijolčastimi cveti. Prav dosti je sorodnih, obično rdečkastih, redkejše rumenih ušivcev (strničnik: *Pedicularis verticillata*, *incarnata*, *elongata*, *rostratospiccata*). Še lepši za oči je živordeči klinček enocvetnik (*Dianthus uniflorus*) in pa dolgo cvetni rdeči

Foto
Skerlep
Janko

Pegasti klinček (zaščiten)
Dianthus Sternbergii

Pogačica (peharček)
Trollius europens

jeglič (*Primula longiflora*). Malo prej je bilo v teh višinah še mnogo svetlorumeno cvetočih visokih jegličev (*Primula elatior*). Redek je postal zaščiteni rdečerjavi mnogocvetni svišč (*Gentiana pannonica*),²⁰ ki ga je še mnogo več na Storžiču in tudi drugod.

Zdaj pa postaja ruša ob grebenu že redkejša, prevladujejo skalnata tla, iz razpok silijo male skalne špajke (*Valeriana saxatilis* in *elongata*) in tu manjši, a živo barvani cveti progastega volčina (*Daphne striata*), ki spada tudi k zaščitenkam. Tla so lepo pregreta, ne manjka živali, pogostokrat izgine pred človekom temni gorski gad. Iz belega peska in kamenja se prikažejo bolj majhne, a živo modro barvane zvončnice (*Campanula cochlearia* in *Scheuchzeri*). V celih skupinah je združen rumenzeleni kreč (*Saxifraga aizoides*), v izmitih brazdah in navpičnih razpokah pa rastejo kreči z vedno zele-

¹⁹ Kerner-Marilaun nazorno popisuje, kako se vrine pri zgornji odprtini čevljevca do v njem na dnu se nahajajočih medovnic mala čebelica (*Andrena lutea*), ki po isti poti ne more več venkaj radi na znotraj podvihanih robov. Izrine se torej mimo prašnic venkaj pri manjši stranski odprtini, pri čemer pa si nabere na svojem kožuščku polno oplodilnega kleja, ki ga na brazdi drugega cveta spet odloži. — Ženski čevljevci v krasno razvitih cvetih vidiš na botaničnem vrtu v Ljubljani že početkom junija.

²⁰ Rdečerjavi svišč je tudi zaščiten po zakonu.

nimi trdimi pritličnimi listi (*Saxifraga aizoon* in *S. incrustata*). Trdovratno se ustavljajo prodiranju grušča v celih blazinah se vanj zajedajoče, na videz tako nežne belocvetne klinčnice: peščenica (*Arenaria ciliata*), črvivke (*Alsine Gherardi* in *austriaca*). Najlepše preproge pa stvarjajo škrbec (*Silene acaulis*) in gruščenica (skalna lepatica: *Petrocallis pyrenaica*). Sorodnim križnicam ne morejo ne mraz, ne vročina in ne tla brez vidne prsti do živega. Vse polno je planinskega kurjega zdravja (*Draba alpina*), skalnic (*Kerneria saxatilis*), repnjaka (*Arabis vochinensis*) in belega kličja (*Thlaspi Kernerii*).²¹ Tukaj zelo nizko rumeno spasnico (*Biscutella laevigata*) komaj spoznaš kot dobro znanko iz našega ljubljanskega Posavja. Da ne prezrem sirot med cvetkami: gorsko lakoto (*Galium austriacum*), laniko (*Thesium montanum*) in dolgo cvetno maslovko (*Asperula longiflora*).

Resni rastlinar med bralci mi je že zdavnaj vsekako zameril, da nimam prijazne besede za kisle in sladke trave. Od prvih opozarjam na črni šaš (*Carex atrata*); so pa tu še bekica (*Luzula silvatica*) in pa nežno encovetno smulje (*Iuncus monanthos*). Od drugih se dobro drži na teh višinah ščetinovec (*Nardus stricta*), na malo boljši podlagi se preživljajo gorska latovka (*Poa alpina*) in planinska bilnica (*Festuca calva*). Najmičnejša je pa mala skalna modrika (*Sesleria ovata*). Se neko čudno zeleno zelišče, ki ga rajši v izogib prevelike obširnosti ne opišem, sem našel tu blizu, namreč malo praprotno mesečino (*Botrychium lunaria*).

Prav na samem grebenu, že bolj na severni strani, se v belih cvetkih pokaže planinska belica (*Ranunculus Traunfellnerii*);²² že v zavetju, na južni strani, cvete še sedaj trstovka (*Primula auricula*) in mala, rdeča piskavka (šmigovec: *Primula Wulfeniana*), a pozna se obema, da so že letos posegale brezobzirne roke vmes in od avrikljev, kolikor jih je bilo moči doseči brez plezanja, pustile le še nekake sledi.²³ Ni zagonetno več, zakaj je vedno manj in manj velikega zaspancek (*Gentiana Clusii*), ki ga v pobožni poeziji nazivlje ljudstvo kot matere božje rokavec. — Eden izmed najlepših draguljev naše planinske flore je veliki zaspancek in kako si zna pomagati v tem trdem boju za svoj obstanek! Če sije solnce, je njegov cvetni tulec obrnjen kvišku, a če je grdo vreme, se obrne navzdol, da se ne zamoči občutljiva notranjost. Še zaplodi se sam, če ga pomotoma ni obiskal planinski čmrlj (*Bombus alticola*); cvet se tedaj spredaj stisne in povesi tako, da se presiplje spodaj v prekatih nabrani prašek na še plodovito brazdo.

Že ko smo prišli po stezi od kože SPD²⁴ navzgor do grebena (Mali vrh) s pogledom doli v Zelenico, vidimo prve péčnice (planike, očnice: *Leontopodium alpinum*), a kaj majhne so. Pa vedno več in več jih je, ko se vzpenjamo po ozki strmi stezi ob skalnatem grebenu vrh Begunjščice. Le še na enem mestu — bolj skritem in opasnem — vidiš na ped visokih pecljih mehke svetlobele zvezde v premeru kar do štirih centimetrov! Le še kako leto miru pred človeško roko, pa bi še vedno

²¹ Rdečkastomodro kličje (*Thlaspi rotundifolium*) je pogosto v Julijskih Alpah; v Planici nad Tamarjem v grušču je ta rastlinica združena v prelepah blazinah in preprogah.

²² Na Stolu imamo prav podobno belico R. Seguerii.

²³ Avrikelj je zaščiten.

²⁴ Vilfanova koča.

na tem za rast péčnic najugodnejšem grebenu zrastle dovolj te kraljice planinske flore, da bi si turist brez škode privoščil majhen spomin na njo in na kraj, kjer si jo je utrgal.

V vročem poletju doživlja pravi planinar, ki ne spada med obične vrhožrce, na Begunjščici prava čuda, če se malo ozre na desno in na levo. Pa česar v naravi v ljubavi do nje ne poznaš, to lahko prezreš ali celo zasovražiš!

Na koncu sem, ker moram; saj hoče še kdo drugi priti do besede v opevanju naših gora!

Ljudevit Stiasny

V Poljskih Tatrah

(Dalje in konec.)

Nekje sem čital, da vodi na Gubalowko mimo stare cerkve znamenovana pot. Sicer sem prišel tod navzdol, toda ob poti sem videl samo na neki stari smreki prav star rdeč znak. Med potjo sem pre-mišljeval, ali naj najamem v Zakopanem vodnika, ali naj hodim sam. Ker sem imel v načrtu tudi vzpon na Mnich in se take ture izvršujejo samo s pomočjo vrvi, sem sklenil, da v Zakopanem najamem vodnika.

Kdor hoče v Zakopanem najeti vodnika, se mora obrniti zanj na »Polskie Towarzystwo Tatrzańskie« v Tatranskem Dvoru. Grem torej v Tatranski dvorec, kjer mi določijo za vodnika Wawrytko, ki je govoril samo poljski.

Povedal sem vodniku, da stanujem v penzijonatu Jasna, ter mu naročil, naj me spremi do mojega prenočišča. Wawrytko pa me je po Zakopanem slabo vodil. Zamenjal je namreč penzijonat Jasna s hotelom Jasna; ko sva po dolgi hoji prišla do hotela Jasna, ki je bil v višini nad 1000 m, sem mu povedal, da to ni moje prenočišče. V Zakopanem je nad 200 hotelov in penzijonotov, zato je Wawrytko šele po dolgem poizvedovanju izvedel, kje je penzijonat Jasna; ker sva že dovolj hodila, sva prepustila nadaljnjo skrb izvoščku.

Omeniti moram, da je bila prehrana v tem penzijonatu prvovrstna. Pri skupnem obedu ob dveh pa sem se prepričal, da biva sedaj v tem penzijonatu malo tujcev. Obedoval sem v prijetni družbi; neki poljski stavbenik je z veseljem vzbujal prijetne spomine na one čase, ki jih je preživel med svetovno vojno v Sloveniji. Omeniti moram tudi, da smo pili po obedu čaj; alkoholne pijače se sploh ne točijo v tem penzijonatu.

Popoldne sva se z vodnikom peljala v 4 km oddaljene Kuźnice. Cesta slaba in je voznik hodil delj časa peš; zato je vožnja dolgo časa trajala. Ker pa se v Zakopanem preživlja mnogo rodbin s prevažanjem tujcev in bi se te rodbine ne mogle preživljati z drugim delom, nima Zakopane električnega tramvaja.

Od Kuźnic (988 m) sva prišla po dobro nadelani poti v dobri uri na Karczmsku. Na tem sedlu med Veliko in Malo Kralovo v višini 1580 m je lep razgled na Poljske Tatire. Posebno lepo se vidi piramida Koscielca, ki navidezno prekaša vse druge gore, dasiravno je 147 m nižji od Świnice.

Pot v snegu

Foto Fran Krašovec

Na slabši poti navzdol v Halo Gašienicowo do granitnega planinskega doma ogledujem v dolini pastirske kočje. Na planini se je paslo mnogo krav in konj, še več ovac pa se je videlo na pobočjih bližnjih gora. Točno ob pol dveh sva bila od Kužnic v planinskem domu.

V Hali Gašienicowi (1520 m) so kar tri prenočišča. Razen stare planinske kočje je tu v letu 1925 zgrajeni planinski dom, v katerem lahko prenoči 120 planincev. Razen tega je še ena gostilna. Da smo blizu poljske-češkoslovaške meje, nas pouči lično poslopje, v katerem stanujejo poljski graničarji.

Ker še ni došlo mnogo planincev, sva z lahkoto dobila sobo, v kateri so bile štiri postelje. Nad spodnjima posteljema sta bili zgoraj še dve postelji; kdor spi v zgornji postelji, se že v sobi lahko vadi v plezanju.

Malo za nama sta prišla dva izborna poljska tatarnika. Starejši nam je kazal svoje Bačove gorske čevlje z gumijevimi podplati. Pri-povedoval nam je, da jih nosi že dve leti v gorah pri plezanju, v grušču, v snegu, v vodi, a da so še vedno dobro ohranjeni.

III. Na Świnico.

Ker sem že vedel, da se v poljskih planinskih domovih dobi zajutrek šele po sedmi uri, a rad hodim v hladnem, sem s seboj vzel dve termi, ki sem jih dal zvečer napolniti s čajem. Čaj v manjši termi sva izpila za zajutrek. Naročil sem vodniku, naj pre-skrbi, da bova mogla oditi pred peto uro. Vseeno je moral vodnik zjutraj buditi uslužbenca, ki je imel ključ od vrat. Po najinem od-hodu je vrata takoj zopet zaprl.

Na Świnico hodiva začetkoma pod Beskido (2012 m). Ko pri-deva do sedla, se obrneva na levo in četrť ure pozneje sva že pri Zelenem Jezeru (Zielony Staw Gašienicowy 1672 m), ki je v mno-žici malih jezerc največje in najbolj zanimivo. Ne daleč od tu je bila pred leti planinska kočja, ki pa so jo podrli. Ko so otvorili planinski dom v Hali Gašienicowy, ta kočja ni bila več potrebna.

Od jezera vodi pot navzgor do s snegom in skalami napolnjene kotline pod sedlom Świnice. Od tu gori greva po vedno bolj strmem pobočju Posrednega Stolpa (Posrednia Turnia 2120 m) na sedlo Świnice, kjer je meja med Poljsko in Češkoslovaško.

Že od tu je krasen razgled na strme gore Poljskih Tater; tam zadaj za Ticho dolino pa se dviga blesteča podoba Krivanja (2496 m). Od sedla vodi pot nekaj časa navzdol in eno izpostavljeno mesto — edino na tej poti — je zavarovano. Ko greva zopet strmo navzgor, prideva do poti, ki vodi od Zavrata na Świnico; od tu se vzpneva po strmem pečevju na vrh. Na Świnico sva rabila od planinskega doma ravno tri ure.

Świnica (2306 m) je najvišja gora v Poljskih Tatrah. Po legi in po razsežnosti razgleda ji gre prednost pred drugimi vrhovi v teh Tatrah. Od apneniških Belanskih Alp do Krivanja in do Rohacz skupine se vse pregleda. Zanimali so me predvsem vrhovi na Orlovi Poti, a velekrasen je pogled na Woloczinowo skupino s Krzyżnim (2110 m) in Koszysto (2051 m). Nič manj lep pogled je na spodaj ležeče doline s krasnimi jezери. Tam v daljni Galicijski

ravnini pa so se vlačile megle. Ne poudarjajo zaman mnogi, da je razgled s Šwinice najlepši v Poljskih Tatrah.

Na vrhu sva ostala dobro uro. Ni pa mi bilo všeč, da je bilo izredno toplo; čez pol ure sem že opazil, da se prikazujejo od vzhoda sumljivi oblaki. Ko greva navzdol, srečava na potu dve planinki. Bili sta prav lahko oblečeni in brez nahrbtnikov. Vodnik ju svari, naj ne hodita na vrh, ker bo najbrž kmalu nastalo slabo vreme. Ker ga nista ubogali, sta morali prestat na Šwinici hudo nevihto.

Ko prideva do sedla Šwinice, dobiva ob državnem mejniku tri češkoslovaške finančne stražnike. Povedali so nama, da imajo nalogo prepričati se, ako so državni mejniki še na pravem mestu. Nadstražnik me nagovori: »Oprostite, gospod, da vas vprašam, koliko ste stari?« Povem mu, da bom kmalu 70 let star. Srčno se zasmeje in mi reče: »Zelo sem vesel, da sem vas srečal. Zopet namreč upam, da bom še več let hodil na meni tako zelo priljubljene gore. V zadnjih letih mi namreč moja žena vedno pridiguje, da sem že prestar za gore. Sedaj pa imam neprecenljivo orožje zoper njene pomisleke!«

Malo pod sedlom Šwinice ob potu je pred leti bila planinska kočica, ki je bila dobro utočišče pred nevihto. Podrli so jo in sedaj je samo nekaj ostankov. Ko prideva do kotline pod sedlom Šwinice, kreneva na pot, ki vodi na Karb pod Koscielcem. — Na Koscielcu (2159 m) se je v letu 1930 smrtno ponesrečil, ko je iskal novo varianto, eden najodličnejših tatarnikov, poljski turistični pisatelj dr. Mieczysław Świerz. Bil je tudi odličen plezalec, saj je izvršil v gorah Poljskih Tater že pred leti več prvenstvenih plezalnih tur. — Warwytko, ki se je udeležil rešilne ekspedicije, mi je dobro razložil pod Koscielcem, kako se je ponesrečil dr. Świerz. V silno strmi steni se mu je na neki prevesi ob ostri rezi pretrgala vrv.

Sedlo Karb (1859 m) loči Mali Koscielec od Koscielca. Po načrtu sem hotel iti od tu na Koscielec. Ker pa je za Koscielcem besnela nevihta, sva šla takoj navzdol proti Črnemu Jezeru. S sedla sva prečkala pobočje v malih ključih po prodnati zemlji in pri tem uživala krasen pogled na jezero.

Kolorit Črnega Jezera (Czarny Staw 1620 m), ki je tretje največje jezero v Visokih Tatrah, in divno romantična okolica ga povzdigujejo v eno najlepših tatranskih jezer. Posebno v seziji dobimo tu vsak dan mnogo Zakopanskih gostov, a obiskujejo ga tudi iz daljnih krajev. — Ob potu proti planinskemu domu zagledam spomenik komponistu M. Karłowiczu, ki ga je zasula tu lavina v l. 1909., tužen znak, da je zimski sport že pred leti zahteval tu svoje žrtve.

Ker je bila nedelja, sva srečavala od jezera do planinskega doma* več sto, večinoma mladih izletnikov. Kaj malo pa je bilo planinsko oblečenih; prav nič nisem pogrešal hlačitih planink, ker so mi bile vse drugače všeč devojke v slikoviti narodni noši. Komaj pa sva bila v planinskem domu, je začelo zopet deževati in je deževalo več ur. Ker je bilo dvomljivo, da bi že drugi dan mogla iti po Orlovi Poti,

* Ob Črnem Jezeru je bila še pred nekaj leti dobro obiskovana kočica. Ker pa planinci lahko prenočijo v pol ure oddaljeni Hali Gasienisowi in se je pokazalo, da hiša ob Črnem Jezeru izdatno zatemnjuje prekrasno podobo tega kraja, je Poljsko planinsko društvo samo odstranilo to kočico. S tem so zopet pridobili prekrasen narodni park.

nisem nič ugovarjal, da je šel vodnik v Zakopane in da se je vrnil šele v torek zvečer.

Tudi v noči je deževalo in ves drugi dan je gosta megla pokvarila za izlete. Sedel sem v jedilnici, največ v prijetni družbi višjega poljskega častnika. Pripovedoval nam je, da je bil v Beogradu in v Bitolju. Ko je pa pokazal neki gospici na sliki legitimacije tudi srbski red, sem spoznal, da je bil prej avstrijski častnik, a da se je udeležil kot dobrovoljec predora v Macedoniji.

Drugo jutro se odpravim po zajutreku na pot v dolino Panszczysta pod Krzyżnim. Pot je dobro zaznamovana. Nekaj časa se gre po cesti, potem pa po stezi, ki vodi skozi gozd navzdol. Do vode sem plezal po gladkih skalah in šel po njih tudi čez vodo. Odtok Črnega Jezera prekoračim čez mostiček, nato grem po pobočju Žoltega Stolpa (2088 m), ki je porasel s pritlikovo jelovino. Pot vodi na levo polagoma navzgor. Mestoma je bila mehka kakor v naših gozdovih, a večinoma hodim po ploščah, na kamenem plazu pa je dobro zgrajena. Končno grem navzdol v dolino, a od tu strmo navzgor do Rdečega Jezera (Czerwony Stawek 1650 m), iz katerega teče potok Panszczycza. Vsedem se tu na tla ter si dobro ogledam vse gore od Granatov do Krzyżne. Rad bi šel od tu na Krzyżne; saj je pot lahka in časa sem imel dovolj. Ker so se pa valili od vzhoda sumljivi oblaki, sem se vrnil v planinski dom in res je kmalu začelo deževati.

Ozrl sem se tudi proti Mali Koszysti (2051 m); čital sem, da je bila pred leti v gozdu pod to goro rokovnjaška koča. V časih, ko še ni pela sekira v tej višini, so si zgradili poljski rokovnjači kočo, v kateri so shranjevali ukradeno blago in si pekli ustreljeno divjačino.

Omeniti moram, da je prebivanje v poljskih planinskih domih ceneje kakor v naših ter da so mi na podlagi moje planinske legitimacije dovolili polovični popust.¹

IV. Po Orlovi Poti.

Ko se je vrnil vodnik, sva se posvetovala, kateri del Orlove Poti naj prehodiva. Sklenila sva potem, da greva na Granate in od tam na Krzyżne.

Drugo jutro sva odšla kmalu po četrti uri; čakala je naju dolga in težavna pot. Na Granate vodi pot mimo Črnega Jezera in nadalje po pobočju Žoltega Stolpa (Žolta Turnia 2088 m). Med potjo sem užival krasne poglede na Črno Jezero in pozneje tudi na Zamrzlo Jezero (Zmarzly Staw 1788 m), ki je celo v poznem poletju zamrznjeno.

Pogledala sva tudi vso pot, ki vodi čez Zavrát na desni strani kotla po grušču. Po grušču hoditi strmo navzgor je utrudljivo; zato so proti koncu nadelali pot po deloma izpostavljenih pečinah. Dasi je pot dobro zavarovana, gredo vrtoglavi planinci raje do vrha po grušču ali po snegu, dasiravno je taka hoja mnogo bolj naporna. Sedlo Zavrát (2188 m) je eno najvišjih prehodov Visokih Tater.

Dobro sva si tudi ogledala prvi del Orlove Poti; saj vodi v začetku večinoma na severni strani, ker so te gore na južni strani strmeješe. Sestop z Malega Kozjega vrha (2234 m) do Zmrzlega Sedla

¹ Ing. Franjo Potočnik je omenil v svojem potopisu »V Visokih Tatrah« (Plan. Vestnik 1925), da je draginja v poljskih planinskih kočah gotovo 50% večja ko pri nas. Takrat pa je bil poljski zloty mnogo dražji, kakor je dandanes.

(Zmarzla Przelęcz 2136 m) bi bil sedaj težaven, ker bi morala prečkati zelo strmo snežišče. Od tega sedla vodi pot do Kozjega Sedla (Kozia Przelęcz 2140 m) pod vrhom Zamrzlega Stolpa (Zamarzla Turnia 2189 m). Plezalci redno splezajo na vrh, da si vsaj od zgoraj ogledajo slovito južno steno tega stolpa.

Južna stena Zamrzlega Stolpa se odlikuje po svoji hudi naklonjenosti in izpostavljenosti; zato je znana kot izvanredno težavna plezalna tura. Nekoliko lažja je plezalna tura na Zmrzlo Sedlo. Dr. Swierz jo je s taternikom Kulzynskim prvi preplezal 13. 7. 1910. Deset dni pozneje so pa osvojili štirje taterniki višjo steno. Vodnik mi je pripovedoval, da sta poskušali dve izborni taternici preplezati to steno, a da sta se obe smrtno ponesrečili.

Prave težkoče pa se pričnejo na Orlovi Poti šele za Kozjim Sedlom. Lep pogled je bil tudi na Kozje Czuby ter na Kozji Vrh (Kozji Wierch 2295 m). Že v normalnih razmerah je pot težavna, a sedaj mestoma tudi nevarna, ker otežkujejo potovanja strma snežišča in pot še ni popravljena. Sezija za visokogorske ture, med katere prištevajo tudi Orlovo Pot, se pričanja namreč šele s 15. julijem. Vsako leto popravijo namreč pot šele, ko izgine sneg. Že od Kozjega Vrha je pot sila zanimiva in lepa, zahteva pa večje izurjenosti in mnogo pozornosti.

Čez dobro uro prideva na poti na Granate v pečine in ponekod se je že pričelo plezanje. Nekatera težavnejša mesta so zavarovana. Kmalu potem je pot vodila čez strma snežišča; vodnik je s cepinom pridno sekal stopinje. Že tu sem se prepričal, da bi bil bolje storil, ako bi radi obilnega snega odložil izlet v Poljske Tatry vsaj do srede julija.

Na Granate (Granaty 2250 m) sva rabila od planinskega doma dve uri. Razgled je kaj lep; zato je tudi obisk čestokrat mnogobrojen. Ker pa je bila ura šele šest, sva bila sama na vrhu. Pogledala sva navzdol proti Črnemu Jezeru kakor tudi v druge doline, a nikjer ni bilo videti nikogar.

Do Granatskega Sedla (Granatska Przelęcz 2156 m) vodi pot po drnastih strminah ter po grblinastih in gladkih pečinah zelo strmo navzdol. Že tu so se pričele težkoče, ker je bila daljša žica na najtežavnejšem mestu odtrgana. Ko priplezava do sedla, občudujem proti severu v globoki, razdrapani grapi divjost posebnega značaja.

Ker je bila grapa globoko doli napolnjena s snegom, a vodi pot na Orlo Baszto kakih 10 m navzdol, je moral vodnik s cepinom izkopati žico izpod snega. Ko pa plezava navzgor po pečinah, mi je hotel vodnik pomagati na težavnejšem mestu, kar sem pa odklonil. Morda je pa ravno to povzročilo, da je vodniku spolznil iz roke cepin; kotalil se je po strmih pečinah navzdol in padel globoko spodaj na sneg. Vodnik mi reče, da ga bo že dobil, ko izgine sneg. Skrbelo me je vendar, kaj bo potem, ako prideva zopet do strmega snežišča, a sva brez cepina. V mikavnem vzponu na Orlo Baszto pa to kmalu pozabim. Najprej preplezava skoraj navpično in visoko steno s pomočjo železne lestvice, potem obideva na ozkem traku dva navpična stolpka, a iz zareze za stolpkom prideva po dokaj lahkih stopinjah na drnasti vrhunec.

Komaj pa sva na Orli Baszti, greva zopet navzdol proti Bučinovi dolini. Lahkih stopinj je vendar kmalu konec, ker prideva hitro do zelo strmega žlambora. Dočim so bili do tu stopi in oprimki zanesljivi,

sva morala tu plezati po sesutini, ki je bila zavarovana z 8 m dolgo verigo. Ker pa je bila veriga odtrgana in krušljive skale niso bile zanesljive, je bilo plezanje navzdol težavno. Vodnik me je poučeval, kam moram stopiti in kje so zanesljivi oprimki. Na najtežavnejšem mestu sem se moral prevreči daleč na levo.

Vodnik se je čudil, da niso bile odtrgane samo nekatere žice, temveč cela veriga, dasi je on vso pot lansko leto dobro popravil. Saj hodijo po tej poti tudi nezadostno izvežbani ali celo vrtoglavi planinci.

Kmalu potem sva bila na sedlu, ki so mu dali ime »Posciel Janskiego«. Ker obideva strm bolvan, hodiva do Novickega Sedla večinoma vodoravno. Ko prideva do križišča, kjer vodi zgornja pot čez Veliki Bučinovi Stolp (Wielka Buczynowa Turnia 2192 m), a spodnja pot pod tem vrhom do Malega Bučinovega Stolpa (Mala Buczynowa Turnia 2175 m), sva si izbrala spodnjo pot; a boljše bi storila, ko bi plezala po grebenski poti. Ko greva namreč od Bučinovega sedelka navzdol, prideva do široke grape, ki je bila vsa napolnjena s snegom; tudi vsa zavarovanja so bila globoko pod snegom.

Po tem snežišču sva morala iti kakih 200 m strmo navzgor. Začetkoma je šlo še precej dobro. Vodnik je namreč delal stopinje kar z nogami. Kolikor višje pa sva prišla, toliko bolj trd je bil sneg. Končno si je vodnik pomagal z vrvjo. Splezal je po pečinah do konca snežišča ter mi od tam vrgel vrv. Oprijel sem se vrvi z levo roko, a z desno roko sem uporabil palico. Ker imajo moji gorski čevlji spredaj polupodkvalo, sem nogo lahko primerno porinil v sneg in stopal sem sigurno. Ta vzpon me je zelo spominjal na vzpon iz Planice po Jalovčevem ozebniku. Ne bil bi tako naporen, ako bi imel vodnik še vedno svoj cepin.

Težavno delo na strmem snežišču je vodnika dokaj utrudilo in bil je zelo žejen. Revez pa ni imel vode, ker je pozabil pri Črnem Jezeru napolniti manjšo termo z vodo. Smilil se mi je, zato mu odstopim svoj čaj, sam si pa gasim žejo s posušenimi breskvami. Od grape pa sva bila kmalu na vrhuncu Malega Bučinovega Stolpa.

Krzyżne je 65 m nižji od zadnjega stolpa, zato greva začetkoma navzdol, potem dalj časa vodoravno, a končno zopet navzgor.

Krzyżne (2110 m) je najsijajnejše razgledišče Poljskih Tater in ne zaman ga imenujejo Poljski Rigi. Vzhodno zagledam apneniške Belanske Alpe, a v Poljskih Tatrah posebno Granate, Kozji Vrh in Swinico, ki se mi prikazujejo radi oddaljenosti skoraj v isti višini. Na drugi strani petih poljskih jezer se dvigata Medziane in Liptavskie Nury, a tam doli razločim dobro upognjeno glavo Krivanja. V osrednjem gorovju pa določim med drugimi vrhovi Ladovi Štit, Slavkovski Štit, Vysoko, Ryse in Mengusovski Štit.

Ne daleč od razgledišča je bila pred leti na drnasti ravnini planinska koča, ki je pa sedaj v razvalinah. Pravim planincem je presedal hrušč v planinski koči. Poudarjali so, da se razgled na vrhu gore mnogo lepše uživa v prosti naravi, nego skozi okno planinske kočice. Dosegli so, da je planinsko društvo dalo podreti to kočico. Poljaki zavzemajo namreč v skrbi za varstvo narave in narodnih parkov med slovanskimi narodi prvo mesto. »Liga Ochrony Pryrody« dobiva vedno več članov in si prizadeva, da bi se vse Visoke Tatre proglasile za narodni park.

Izredno zanimiva in strokovnjaško izvedena Orlova Pot vodi večinoma po razdrapanem grebenu; kjer to ni mogoče, pa po iznajdljivo pretehtani poti v ovinkih in prehodih nad silnimi prepadi. Tu se vzpenjaš po čereh po mogočnih pečinah, tam se spuščaš po ploščah ter ti zevajo nasproti črni prepadi. Pot pa je dobro zavarovana in le malo moraš prečkati po melu in po drnasti strmini. Večkrat nudi lepo plezanje in njenih senčnih strani niti ne občutiš; saj se vrstijo lepi prizori dolinskega sveta, ki se nizajo pod teboj v mnogolični izmenji, ter lepi pogledi na daljne, slikovite vrhove.

S ponosom lahko naglašata Chmielowski in dr. Świerz v »Tatry Wysokie«: »Edina v naši domovini! Domišljiva v sestavljanju načrtov in nenadkriljiva v izvršitvi grebenske poti, vodeča po razdrapanih grebenih in vrhovih od Zavrata do Woloszyna je Orla Perć neizmerno zanimiva in lepa.« —

K petim poljskim jezerom vodi pot v ključih po travnatem pobočju v Bučinovo dolino. Po tej poti sem šel dolgo časa sam. Vodnik jo je namreč ubral do snežišča, da se tam napije vode. Ko me dohiti, mi ponuja vodo v termi. Povem mu pa, da moj želodec odklanja snežnico. Grieben v »Die Hohe Tatra« svari pred mrzlo studenčnico na granitnem svetu, ker ta radi pomanjkanja apna škoduje želodcu. — V dolini se obrne pot na desno in čez nekaj časa greva čez potok in navzgor v skalovino, da prečkava greben, ki loči Bučinovo dolino od romantičnega kotla petih poljskih jezer. Ob nadaljnji poti si ogledam 70 m visoki vodopad Siklawa, ki je najvišji v Poljskih Tatrah. Ne dolgo potem sva v široki skalovini, v kateri je sedaj pot dobro zaznamovana. Čez pol ure preprečiva ledeniško grobljo in greva potem navzdol do poti, ki vodi čez Zavrata v Morsko Oko.

Po načrtu bi imela prenočiti ta dan v planinski koči ob malem jezeru, da bi šla od tu na Liptavskie Mury in potem na Mnich. Ker sem pa pri sestopu opazil, da je na strmem potu na Spiglasovo Sedlo veliko snega in bi bila ta pot brez cepina kaj težavna, sem sklenil, da prenočim v domu ob Morskem Oku in da grem od tam na Mnich. Dobro bi bilo, da bi se nekoliko odpočil in odžejal v planinski koči. Ker so se pa zopet začeli po nebu vlačiti sumljivi oblaki in smo od nedelje imeli vsak dan nevihto, sem šel raje brez odmora dalje. Med potjo ne počivam rad, temveč najraje hodim v enomer mirno dalje. Razen tega sem vedel, da dobim na Świstowki dovolj ne preveč mrzle vode. Pot mi je bila namreč dobro znana, ker sem jo bil prehodil že dvakrat.

Pot čez Świstowko je začetkoma dovolj strma. Ko pa prekoračim strmino, uživam pri hoji navzdol prekrasen razgled. Tamkaj doli zagledam v veličastni okolici Morsko Oko in Črno Jezero, ki sta najbolj svetli točki severnih Tater. V svetlozeleni, proti sredini črnkasti vodi Morskega Oka se zrcalijo skalnate stene, ki ga obdajajo do planinskega doma. Bolj teman vtis pa naredi Črno Jezero, ki ga obdaja od treh strani skalnat zid, a na četrti strani se valijo navzdol snežnati jeziki in gramozne sipine.

Nič manj lep pogled je na gorske scenerije v ozadju. Impozantno ozadje zaključujejo namreč Rysy, Żabji Koń, Volov Hrbet in Mengušovski Štiti. Za Rysami pa se dvigata tudi Vysoka in Gerlahovka. Slavnoznan sta Morsko Oko in Črno Jezero, a najlepši pogled na obe planinski jezери je pač s Świstowke.

Pred dvema letoma sem pred planinskim domom ob Morskem Oku zagledal prvikrat ob pečevnati Čubrini v krasni okolici oster, fantastičen, skalnat zob. Dognal sem, da je to pravljični Mnich, o katerem so razširjene med domišljivimi Goraki razne pravljice. Ko gledam to ostro brušeno obliko s prepadnimi stenami, razumem, da Goraki celo pripovedujejo, da biva na tem vrhuncu »Mrzli gorski duh«.

Pred leti je bil Mnich (2064 m) splošno uvaževan za nedostopno goro. Grieben ga v »Die Hohe Tatra« prišteva še dandanes najtežavnjšim goram Visokih Tater, J. Chmielowski in dr. M. Świerz pa pišeta o njem v »Tatry Wysokie«: »Mnich je bil pred leti uvaževan kot popolnoma nedostopen, a pozneje je slava najtežavnjšega vrhunca v Tatrah v tem oziru obledela, ker je sčasoma postal eden najmodnejših tatranskih stolpov.«

V tej knjigi sem dobil razen opisov dveh zelo težavnih plezalnih tur na to goro tudi opis običajne poti. Premišljeval sem, je li ta zapeljivi strmuh za mene pristopen vsaj po dokaj težavni poti, a končno sem si vtepel v glavo, da poskusim splezati na to goro.

Na Mnich sva odšla po zajutruku. Pot do doline za Mnichom nama ni delala težav; v dobri uri sva prišla do križišča, kjer sva zavila na pot, ki vodi čez vrata Chalubinskega. Pred nama se je dvigal pravljični Mnich in njegove stene so se videle dokaj grozotne. Tolažil sem se vendar s tem, da stena bolj plaši iz daljave, a da je prijaznejša, ako si jo ogledaš od bližine.

Ko vidi vodnik, da ogledujem te stene, me tolaži: »Severna stena Mnicha je tudi za najboljše plezalce trd oreh. Izognila se bova torej tej steni na severozahodno stran, kjer je mnogo lažji dostop.« Kmalu zapustiva stezo, a hoja po celem v tem grušču, v tej masi granitnih skladov ni bila lahka. V pol ure prideva v podnožje Mnicha. Vodnik mi kaže tu na gornjo polico in mi reče: »Šele tam gori bova rabila vrv, dočim je na severni strani že začetek zelo težaven.« Plezanje je bilo res začetkoma lahko in šele v zadnjem delu bolj težavno.

Ko pa priplezava na polico, stojiva pred precej visoko in skoraj navpično zagato. Wawrytko kakor maček spleza na levo ter mi vrže vrv z naročilom, naj si jo dobro privežem.

Plezanje po zagati začetkoma ni bilo težavno, ker sem imel posebno za desno roko dobre oprimke. Zgoraj se je pa zagata razširila, oprimki so izostali, a daljšega gvozdenja me je rešil vodnik, ki me je potegnil na lévo. Ogledam se na lévi in takoj spoznam, da sva pred najtežavnjšim delom te ture, pred prečenjem skoraj 20 m dolge, dokaj gladke in močno nagnjene stene.

Wawrytko si sezuje čevlje in si priveže vrv. Nato gre na konec léve ter položi vrv v kotu za peč, ki je bila prav pripravna v varovanje plezalca. Pouči me potem, kako moram spuščati vrv in kaj moram ukreniti v njegovo varovanje. Ker sem gledal samo na vrv in v skrbeh, da bom vse ukrenil, kar mi je bilo naročeno, nisem prav nič videl, kako je plezal vodnik.

Odleglo mi je torej, ko zakriči Wawrytko, da je gotov. Ko potegne ostanek vrvi k sebi, sem začel plezati. Začetkoma so bili oprimki dobri, a sčasoma so se dobili le za konice prstov. Ko pa priplezam do konca stene, me potegne vodnik na lašto. Od tu se je že videlo Morsko Oko, znak, da sva že na severni strani Mnicha.

Wawrytko spleza nato na gorenjo polico. Tu pa dolgo časa išče nadaljnje poti. Pove mi, da že dolgo časa ni bil na Mnichu. Za plezalne ture si namreč najamejo planinci večinoma vodnike prvega razreda. Ker pa ti nosijo le do 6 kg težke nahrbtnike, a je bil moj nahrbtnik težji, sem se moral zadovoljiti z vodnikom drugega razreda. Kmalu mi Wawrytko naroči, naj plezam za njim. Plezala sva po lahkih plateh vkreber ter v loku po položnih pečeh na drugo stran. Kljub hudi vzpetini vendar nadaljnje plezanje ni bilo težavno in prej, ko sem pričakoval, sem bil na vrhuncu. Pečine so namreč ves čas nudile zanesljive oprimke.

Vodniku sem naročil, naj me vodi po lažji poti na vrh; zato sem domneval, da me bo vodil po najlažji poti na nižji vrhunec. Kako se pa začudim, da sem na višjem vrhuncu! G. Komarnicki je ocenil v »Hochgebirgsführer der Hohen Tatra« varijanto, po kateri me je vodil Wawrytko na glavni vrhunec: »Kratko, dovolj težavno, deloma izpostavljeno in zanimivo plezanje.«

Vedel sem, da vzpon ne bo poplačan z obširnimi razgledom, ker so za Mnichom tri višje gore. Zadovoljiti sem se torej moral z lepimi razgledom proti severovzhodu in z divnim pogledom na Morsko Oko. Ozrl sem se tudi proti nižjemu vršiču. Med obema vrhuncema je malo sedelce, a do tja pada z glavnega vrhunca navpična stena, gladka in masivna kakor zrcalo. Za vzpon je ta stena nepreplezljiva.

Wawrytko me pouči: »Sedaj pa tu doli najprej na pomol in potem na sedelce s pomočjo vrvi; 5 m pod grebenom je namreč proti jugovzhodu strm, gladek pomol.« Vodnik me spusti na jezikast pomol, ki ga zajaham. Nato mi nekaj zapoveduje, česar ne razumem. Končno sva se sporazumela, da moram jahati po robu nazaj do konca. Tu po vodnikovem naročilu prevržem levo nogo na vnanjo stran, se v začetku oprimem roba, potem pa z obema rokama vrvi in vodnik me spusti na sedelce. G. Komarnicki omenja v »Hochgebirgsführer der Hohen Tatra«, da se spuščajo plezalci s pomola 20 m navzdol na sedelce, vodnik pa je trdil, da je na sedelce le 12 m.

Ko vodnik spleza od zadaj do pomola, kjer zavaruje vrv, me zopet uči, kaj moram ukreniti v njegovo varovanje. V teh skrbeh zopet nisem videl, kako se je spustil vodnik na sedelce.

Nato me pouči vodnik, da morava do leve, kjer je pustil svoje čevlje. Nič se nisem obotavljal; saj sem dobro vedel, da me bo dobro poučil, kaj moram ukreniti. Plezal sem navzdol skozi ozko poklino proti prepadu, konec pokline pa se prevržem na levo in zagrabim z obema rokama vrv, in šlo je kaj hitro navzdol.

Medtem, ko me je vodnik spuščal navzdol, pa močno zagrmi. Ali se je mar Mrzli gorski duh razjezil, da so ga končno začeli še sivolasi planinci vznemirjati? Ko sem bil ob levi, zakričim, da je dovolj. Vodnik zopet malo nategne vrv; vsled tega na gladki steni padem na tla, a se hitro poberem in z nekaj koraki sem bil na lévi. Pozneje sem v svoji sobi v Morskem Oku šele opazil, da sem se pri padcu pobil na kolenih in na komolcih.

Ko sem bil na lévi, mi naroči vodnik, naj se odvežem. Nato spusti vodnik še drugi del vrvi. Ker sta oba konca segala ravno do léve in je bila vrv dolga 30 m, me je torej spustil vodnik s sedelca 15 m.

Prejšnji večer mi je povedal vodnik, da ga je prosil profesor Chmielowsky iz Poznania, da bi tudi njega in njegovo soprogo vodil na Mnich. Vprašal me je, da-li to dovolim. Odgovoril sem mu, da bi mi

bilo to le ljubo, da vsaj ne bom sam na vrhu. Ker sta pa prenočila v Rزتoki hati, ki je oddaljena od Morskega Oka 7 km, sta prišla šele sedaj za nama. Ko se spusti vodnik na lévo, ga ponovno prosi profesor, naj ju vodi na vrhunec. Vodnik se obojavlja, češ, da se približuje nevihta. Meni sta se smilila, da bi se jima ponesrečil izlet tik pred zaključitvijo. Rečem torej vodniku, da naj ju le vodi, da rad počakam. Splezam s pomočjo vrvi po zagati navzdol, a spodaj je bil lep prostor za pregled skoraj vse nadaljnje plezalne ture.

Nato sta začela plezati profesor in njegova soproga. Takoj sem se prepričal, da sta v plezanju dobro izvežbana. Tudi je imel profesor svojo vrv. Mene je zelo zanimalo, kako sta plezala in kako je tudi ta dva vodnik poučeval. Ni trpelo vendar dolgo, pa sta bila oba na vrhu.

Še bolj zanimivo je bilo, kako je spuščal vodnik oba po vrvi na sedelce. Na sedelcu pa je trpelo posvetovanje silno dolgo, ker se je profesorjeva soproga začela obojavljati. Ni namreč za vsakega lahko plezati skozi ozko poklino tako, da gleda ves čas v prepad. Šele ko so uporabili v njeno varovanje še drugo vrv, se je opogumila in dovolila, da so jo spustili do léve.

Ko sta se spustila še profesor in vodnik do léve, smo morali hiteti; grmelo je od dveh strani in pričakovali smo, da nas zaloti nevihta. Vseeno smo se morali spuščati navzdol s previdnostjo.

Ko pridemo do jezerca, si malo odpočijemo. Odmor je bil kratek, ker je začelo deževati in je dež prešel v naliv. Vodnik me pogleda, če se kaj bojim. Ej: saj sem navajen neviht v gorah! Počasi gremo v pastirsko kočo vedrit.

Ob Morskem Oku sem se poslovil od profesorja Chmielikowskega, ki mi je povedal, da ostane še več dni v Rزتoka hati. Pred dvema letoma sem prenočil v tej koči; tedaj je bila polna dijakov in dijakinj. Ker je deževalo, so se dijaki zabavali s plesom v prostorni veži; štirje cigani so jim pridno svirali do 9. ure zvečer. Posebnost te kočje je, da ima dve kuhinji; ena je določena v prosto uporabo. Dijaki n. pr. prinesejo s seboj pribor, lonce in krožnike ter živež, da si skuhamo tu svojo hrano. Ker je prenočina za dijake v tej koči kaj nizka, je torej tudi revnejšim omogočen obisk teh prekrasnih krajev. Prepričal sem se pa, da so dijaki dobro disciplinirani, ker jih profesorji čestokrat nadzirajo.

VI. V planinskem domu ob Morskem Oku.

Po obedu grem v svojo sobo, da bi se malo odpočil. Nisem pa mogel zaspati, ker se je čulo iz sosednje sobe glasno govorjenje. Dobro sem razumel, da zabavljajo čez vreme nemški Šlezijci, s katerimi sem se seznanil v Hali Gasienicowi. Povedali so mi takrat, da so iz industrijske Šlezije, ki zdaj pripada Poljski. Radi bi potovali kam drugam, a se mora sedaj na Poljskem plačati za potni list 400 zloty (2600 Din). Vprašal sem najmlajšega člana te družbe, ali je tudi v šlezijjskih rudokopih taka kriza kakor v Ostravi, in odgovori mi: »Pri nas se sedanja kriza ne čuti tako zelo. Naš premog sicer ni tako dober kakor ostravski, a ker je mnogo cenejši, ga tudi češkim industrijcem lahko prodamo. Po pogodbi mora namreč Češkoslovaška dovoliti vsako leto prevoz določenega števila vagonov premoga.«

Ker je jenjalo deževati, grem na izprehod ob bregu Morskega Oka. Na povratku srečam mladega Šlezijca, ki me nagovori: »No, očka, ali ste se dobro odpočili od včerajšnje težavne poti? Tista hoja po

strmem snežišču na sedlo Zavrata je bila res utrudljiva. Mi smo si danes ogledali Črno Jezero, a nas je zopet zalotila nevihta. Morda bomo imeli jutri več sreče; gremo namreč od tu do Popradskega Plesa.« Domneval je torej, da sem prišel semkaj čez Zavrata in da sem danes počival. Dobro sem vedel, da ne gredo do Popradskega Plesa čez Ryse, temveč čez vrata Chalubinskega, da se s tem izognejo prepadam; a rečem mu le: »Tudi jaz grem jutri do Popradskega Plesa.« Smatral pa je moj odgovor tako, da bi se jim rad pridružil; zato mi odgovori: »Mi pa hitro hodimo. Imamo zaključeno družbo.« Smejal sem se mu ter šel v jedilnico.

Dočim sem bil v planinskem domu v Hali Gasienicowi večinoma sam inostranec, smo bili v tem domu zvečer pri naši mizi inostranski planinci celo v večini. Splošno smo kritizirali, da v poljskih planinskih domih odprejo vrata šele po šesti uri ter da se dobi zajutrek šele po sedmi uri. Poljski tatarnik pa zagovarja to naredbo: »Meni ta naredba ugaja; saj se v planinskem domu v tem blaženem miru sladko spi v jutrnjih urah. Kdor pa hoče zapustiti dom zjutraj rano, mora zaprositi prejšnji dan, da mu odprejo vrata.« Poudarjali smo pa mi, da marsikateri tujec ne ve, da odpirajo vrata tako pozno, ter zjutraj težko dobi uslužbenca, ki ima ključ od vrat.

Bolj zanimivo debato je otvoril poljski tatarnik, ki je z navdušenimi besedami opisal poljski narodni park. Nemški planinec pa omenja: »Ako potujemo po planinah južnih Tater, se nam dozdeva, da smo v narodnem parku. Nikjer namreč ne vidimo domačih živali in pastirskih koč. Flori in favni je to sigurno v veliko korist.« Ugovarja mu vendar slovaški planinec: »Narodni park je brez naroda, ki so ga dobro preživljali ti gozdi in te planine. Slovaški narod je pred leti opeval Visoke Tatere, ki so bile vir njegovega blagostanja. Ko so mu pa Madjari ugrabili gozdove, ki so bili poprej občinska last, ter mu prepovedali pašo na planinah, je obubožal. Lovci od tega časa gospodarijo na Visokih Tatrah. Tudi običajne poti na Lomniški štit nismo smeli zaznamenovati zaradi divjih koz. Z obzirom na divjačino tudi večinoma ne dovolijo graditve novih potov. Tako vodi pot od Šlezijskega doma v velikem ovinku do zanimivega Batisevskega Plesa pod Gerlahovko; zato se rabi do jezera dve in pol ure. Ako bi pa zgradili pot skozi gozd, bi se prišlo do jezera z lahkoto v pičli uri. S tem bi se tudi izdatno skrajšala pot na Gerlahovko od južne strani; mnogo let se že zaman trudimo, da bi dobili dovoljenje za zgradbo te poti. Kdor hoče iti na Široko, ki slovi zaradi sijajnega razgleda, se mora potruditi najprej v Javorino, da dobi tam v pisarni lovskega ravnatelja dovoljenje za to pot. Vsa Javorina je namreč last kneza Hohenlohe. — Radi Javorine bi kmalu prišlo po prevratu do krvavega boja med Poljsko in našo državo. Poljaki so upravičeno zahtevali, naj se jim vrne Javorina, ki jo je cesarica Marija Terezija priklopila Ogrski. Naši fevdalci pa so ugovarjali, ker niso hoteli izgubiti krasnega lovskega parka. Ko je namreč pred 50 leti kupil knez Hohenlohe ves ta svet, ki meri nad 72.000 ha, ga je pretvoril v lovski park. Nakupil je v to svrhu v Ameriki bizona in na Kavkazu kozoroge ter dobil od drugod jelene in medvede; dandanes je v tem lovskem parku nad 150 kozorogov, 1200 divjih koz, 300 jelenov in nad 40 medvedov. Bizoni pa so v zadnjih letih skoraj popolnoma izmrli.« —

Pozneje se nam je pridružil še neki poljski tatarnik, s katerim sem se bil seznanil že lansko leto. Vprašam ga, kako je hodil z Rysov;

odgovori mi: »Šestnajst let že hodim na Visoke Tatere in že večkrat sem šel od tu na Ryse, navzdol pa danes prvokrat. Skrbno se bom vendar izogibal hoditi po tej poti navzdol, ker je preveč zamudna.« Povem mu, da sem tudi jaz v preteklem letu hodil navzdol eno uro več kakor prejšnje leto navzgor; zašel sem v skalovini, ker je pot zaznamenovana samo za vzpon.

Nemški planinec pa nam pripoveduje: »Prišel sem danes od Šlezijskega Doma čez Poljski Hreben, a v Poduplaski dolini sem zaman iskal steze do Morskega Oka. Steza je namreč onstran visoke ograje in ker na križišču ni kažipot, sem moral iti do ceste in hodil sem do tukaj dobre štiri ure dlje, kakor bi rabil, ako bi ne izgrešil prave poti.« — Ko se je nato kritiziralo pomanjkanje kažipotov na križiščih in da niso poti zaznamenovane na težavnejše gore, dasiravno so nekatera izpostavljena mesta zavarovana, nam je pojasnil češki planinec sedanje razmere: »Pred leti smo imeli na križiščih kažipote in naše poti so bile dobro zaznamenovane. Zdaj pa so alpinisti mnenja, da zaznamovanje potov le podpira občo komodnost, češ, da se brez truda pride do cilja. Ker razen tega že več let posnemamo švicarske planinske običaje, smo opustili na križiščih kažipote ter od tega časa skrbimo le za zaznamovanje potov na prehodih in na lažje gore. Pred leti je bila pot na našo najvišjo goro, na Gerlahovko, dobro zaznamenovana, a preteklo je že več let, odkar smo to zaznamovanje opustili. Kakšne nazore pa imajo naši vodniki o zaznamovanju potov, razvidimo najbolj iz tega, da so sklenili na svojem obnem zboru, da je najbolje, ako se ukine vse zaznamovanje. Planinci naj, posebno po težavnejših potih, potujejo vedno pod vodstvom od planinskih društev potrjenih vodnikov, in planinskih nesreč ne bo več.«

Pojasnil sem, kako izborna zavarovane in zaznamenovane so naše poti tudi na težavnejše gore ter da po teh potih lahko hodijo tudi samohodci. Švico obiskujejo predvsem bogati Angleži, ki si lahko privoščijo drage vodnike. Pri nas, posebno v sedanji krizi, pa bi bilo v veliko škodo planinstvu, ako bi posnemali švicarske običaje.

Ob tri četrt na 10 prekine natakariča naš živahni pogovor z besedami: »Gospodje, oprostite, da vas opozorim na strogi predpis glavarstva, da morajo biti ob desetih jedilnice izpraznjene in v vseh prostorih od desetih zvečer do šestih zjutraj največji mir.« Mirno smo šli spat.

Tudi v poljskih kočah je nastal po prevratu večkrat velik naval in nered. Poljsko planinsko društvo pa se je obrnilo na oblast in je doseglo, da je že več let v vseh poljskih planinskih kočah in na planinah vzoren red. Ako se naznani nered, sledi temu ne samo kazen pri glavarstvu, temveč tudi odpust iz službe. — A pri Slovencih?

VII. Čez Ryse do Štrbskega Plesa.

Čez Ryse sem hodil že dvakrat. Vprvič sem šel sam od Morskega Oka na Ryse in od tam do Štrbskega Plesa, a drugokrat s svojim svakom po obratni poti. Obakrat sem bil vendar na vrhu v gosti megli. Posebno prvič bi imel krasen razgled, ako bi odšel od planinskega doma zgodaj zjutraj. Ker sem pa moral čakati, da so odprli vrata, sem odšel od doma prepozno. V zahvalo, da me je Wawrytko tako dobro vodil po Orlovi Poti in na Mnich, me je pod pogojem, da preskrbi zgodnji odhod, spremljal tudi čez Ryse.

Odšla sva pred peto uro. Ko greva ob bregu Morskega Oka, mi kaže vodnik velike ribe v jezeru; toliko rib je tam, da Čehi imenujejo to jezero »Rybie Pleso«, a Nemci »Fischsee«, gorenje jezero pa Morsko Oko. Res ima gorenje jezero bolj podobo »morskega oka« nego spodnje, ki je preveliko.

Od Črnega Jezera navzgor sva hodila dlje časa po snegu. Hodilo se je vendar večinoma dobro, ker so bile v snegu dokaj dobre stopinje. Le v bližini skal sva morala paziti, da se nama ni udrlo.

Onkraj s snegom napolnjene grape, ki se razteza od Žabjega Sedla daleč navzdol, pa hodiva nekaj časa po skalovini. Bolj vabljev in zložen je tu vstop na levo, toda tam gori je krušljivo skalovje. Pot vodi radi tega v strmejšem delu po kompaktnih pečinah, kjer so izpostavljena mesta dobro zavarovana s štirimi dolgimi verigami. Zgoraj pa sem dokazal vodniku, da pot za sestop ni zaznamenovana. — Od sedla pod Rysami do vrhunca je pot strma, a dobro zavarovana. Ako zaideš na sedlu na greben, splezaj navzdol na pravo pot; drugače ga moraš jahati do konca.

Po osmi uri sva že bila na vrhu, kjer sem užival prekrasni, že večkrat opisani razgled. Pregledal sem najprej vse gore, na katerih sem že bil, in vse doline, po katerih sem že hodil. Ogledal sem si tudi jezera in se spomnil, da sem užival v preteklem letu lepši razgled z Liptavskih Murov, ker se vidi tam osem jezer in je med temi več največjih tatranskih jezer.

Na vrhuncu je bilo več planincev; čudili so se, da sem prišel od Morskega Oka.

Dogovoril sem se z Wawrytkom, da me spremi do križišča pred Popradskim Plesom, od tam pa se vrne v Morsko Oko čez Mengusovsko sedlo. Čez pičlo uro greva torej navzdol do sedla Vahe, kjer si ogledam pred vsem Ganckove galerije, ki jih prištevajo najtežavnejšim plezalnim turam v Visokih Tatrah. Wawrytko najbrž še ni bil na Gancku, ker morajo vodniki II. razreda prepustiti take plezalne ture vodnikom I. razreda. — Na desno se vzpenja severozahodna skalnata stena Vysoke. Ker prištevajo Vysoko k najhvaležnejšim izletom v Visokih Tatrah, bi prav rad šel še na to goro. Časa sem imel dovolj in na razpolago sem imel izbornega vodnika. Wawrytko pa mi pove, da je pred nekaj dnevi vodil njegov brat, ki je vodnik I. razreda, dva planinca na Vysoko, a da niso prišli na vrhunec, ker je v strmi grapi med obema glavnima vrhuncema še preveč snega. Šla sva torej navzdol, da si ogledava, kar je bilo že zgrajenega za novo planinsko kočo na Vahi.

Ko je lansko leto izginilo toliko snega, da je bil dohod na Vaho olajšan, so pričeli s stavbo nove planinske koče. Dovršili so podzidek in še toliko visoko, kar je iz kamna. Radi množine snega letos še začetkom julija niso nadaljevali z delom. — Koča ima krasno lego. Vprašanje pa je, če bo obvarovana pred plazovi. Bolje bi bilo, ko bi jo zgradili bolj proti Kopkyju. — Nova planinska koča bo v višini 2343 m — torej bo najvišje ležeča koča v Visokih Tatrah.

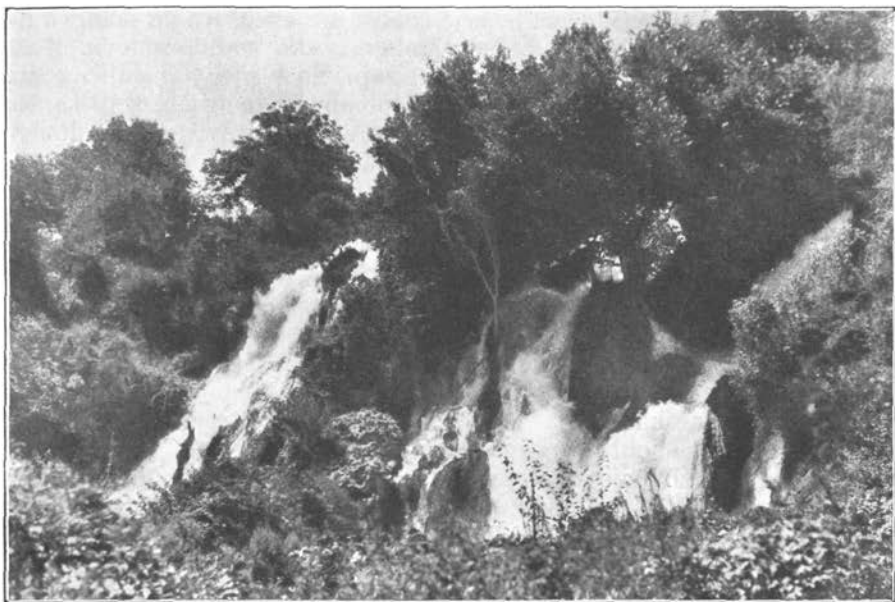
Ko prideva po snežiščih — na katerih sva srečala mnogo planincev in še več planink — do Žabjega Plesa, se ozrem nazaj. Prav začudim se, da so Vysoka in druge višje gore že v gosti megli. Ako bi torej tudi ta dan odšel od planinskega doma ob Morskem Oku, ko so odprli vrata, bi zopet na Rysah ne imel nobenega razgleda.

Od tu do Popradskega Plesa je še 407 m padca. Ko pa prideva do križišča, kjer vodi druga pot čez Mengusovsko sedlo, sedeva. Medtem, ko se moj vodnik okrepuje, mu zapišem v njegovo knjižico, na katere gore me je izborno vodil, s pripombo: »Prepričal sem se, da je izboren sloves poljskih vodnikov popolnoma upravičen.« Posloviva se in Wawrytko odide proti Hincovemu Plesu, jaz pa si nadenem nahrbtnik in korakam sam kake pol ure navzdol do krasnega planinskega doma ob Popradskem Plesu. Tu me je razjezila nova uslužbenka v bufetu. Ko ji pokažem svojo planinsko legitimacijo, mi odvrne, da to ni nobena turistična legitimacija. Pa jo je izkupila. Prav poštene sem ji povedal. Opravičila se je ter mi nakazala prav primerno sobo s predpisanim pupustom.

Ko se preoblečem in umijem, grem v obednico, kjer ostanem dlje časa. Medtem je začelo deževati. Ko se vrnem v svojo sobo, dobim tam botanika Josipa Stapfla iz Nemeckega Broda. Pove mi, da bo stanoval v tej sobi do pozne jeseni. A tudi lansko leto je stanoval tu tri mesece. Urejuje namreč nov botanični vrt, ki bo dogotovljen šele drugo leto. Povedal mi je, da se dobi sedaj na gorah Visokih Tater radi obilice snega samo 80 planinskih vrst. Ko ga vprašam, kje se dobijo planike, me pouči, da planika ne uspeva na granitni zemlji. Na gorah Visokih Tater torej ni planik, pač pa jih je dovolj v Nizkih Tatrach, kjer je tudi apnenik. Tožil je, da zakon v zavarovanje planinskih rastlin še ni izdan, pač pa da se pripravlja njegova izdaja.

Pozneje se vležem in zaspim. Zbudim se šele ob osmih; zato grem takoj v obednico. Tam ni bilo mnogo planincev; so pa pri neki mizi zabavljali Šlezijci čez vreme. Ko me zagledajo, me nagovorijo: »Ste vendar prikrevsali do Podrapskega Plesa. Mi smo tu že tri ure, pa smo dovolj mokri došli semkaj.« Povem jim, da sem prišel v planinski dom, preden je začelo deževati. Niso mi hoteli verjeti. Nato jim rečem: »Ko ste šli danes od Doline za Mnichom proti vratom Chalubinskega, ste videli na levi strani zelo strmo, špičasto goro, namreč Mnich. Na tej gori sem bil včeraj.« Pa so se vsi glasno zasmejali in so trdili: »Na to goro pa niti divja koza ne pride.« Pustim jih, da so nekaj časa razbijali šale, potem pa nadaljujem: »Ko sem bil lansko leto v tem domu, sem se seznanil z odličnim angleškim planincem. Nad 20 let je član nekega londonskega planinskega kluba, ki nalaga svojim članom, da morajo vsako leto izvršiti najmanj 10 plezalnih tur. Bil je že večkrat v Švici in na Tirolskem, a tudi na Himalaji je že bil. Lansko leto pa je dovršil svojo nalogo v Visokih Tatrach. Najel si je izbornega češkoslovaškega vodnika za mesec dni. Dovršitev vsake plezalne ture pa mu je vodnik sproti potrdil. Glejte tudi jaz imam tako potrdilo od svojega vodnika, a tudi profesor Chmielowsky mi je vzpon na Mnich potrdil.« — Tako sem izplačal oholega Prusa za njegov ošabni: »Mi pa hitro hodimo.« Sicer se je iz nadaljnega pogovora izkazalo, da imam opraviti s planinsko skromnimi, a v besedah široko-ustnimi »Jochfinki« — planinuhi.

Drugo jutro sem šel od Popradskega do Štrbskega Plesa. Ker je prejšnji dan močno deževalo, je nastalo krasno jutro. Sedem v Štrbskem Plesu pred kavarno in občudujem krasne gore Visokih Tater. Na Vysoki pa vidim s prostim očesom, da je v grapi med obema glavnima vrhuncema še zelo veliko snega. Srečen sem bil, da na nebu ni bilo nobenega oblaka: lepota Štrbskega Plesa pride do popolne veljave samo, ako ga obsevajo zlati solnčni žarki.

Vodenski slapovi

Ana Tuma

Po grški Macedoniji:

Voden (Eddesa)

Zapustila sva z bratom Ivanom Solun in morje. Snežišča »božanskega« Olimpa se svetijo v daljavi. Vlak se pomika po rodovitni Vardarski ravnini. Macedonija je črna zemlja, žitna zakladnica večjih posestnikov; zato je večina prebivalcev revežev, razcapani kmetje so, živenci v bornih kočah. Ceste so razdražane, enostavno dvoje globoko zaoranih kolesnic preko polja. Vardar se izteka v številnih širokih raztokih proti morju. Z regulacijo njegovega dolnjega toka bi se pridobilo ogromno rodovitne zemlje — no, tudi Grki čakajo boljših časov. Močvirni travniki in številne mlake dajejo zavetje jatam regljažočih žab; teh se vesele štorclje, nerodni ptiči okorelih nog, a kraljevskih peruti. Prostrana ravnina, ki jo le tu in tam prekinjajo visoki drogi karakterističnih vodnjakov, postane manj dolgočasna, ko zaplove po zraku neslišno in brez utripa orjaški ptič.

Polagoma zapuščamo ravnino in počasi sopihamo vkreber po gričevnatem svetu, kraških dolinicah, med redkim, nizkim drevjem do Vodena (grški Eddesa), do kraja znamenitih slapov Bistrice. Že sili vse na okna, spodnji skok se beli med zelenjem, vabeč potnike k izstopu. Postaja je vsa zelena in cvetoča, spominja me na naše slovenske, in to tem bolj, ker je bilo oko navajeno na sive grške, od solnca kar požgane pokrajine. Z južnjaško živahnostjo se ponujajo nosači. Prodajalci sadja, ki imajo črešnje povezane v neskončno dolge grozde,

silijo v tuje. — Sprejme nas gostoljuben hotel; restavracija je na vrtu pod težko obloženim sadnim drevjem. Tu sem poskušala posebno pripravljeno belo vino, ki mu pravijo »rečina«, to je, na vsakih 200 l vina primešajo 3 kg terpentinovnega olja. Meni grenkljati okus in smolni duh še nekako prija, poznam pa ljudi, ki jih kar strese.

Drugo jutro navsezgodaj sva korakala strumno do slapov, dobro uro daleč. Šum in hrum že od daleč naznanjata kraj. V vasi smo prečili potok Bistrico, precej močan, a kalne močvirne vode. Do slapov nas je vodil macedonski deček čez polje in njive, med fižolovimi preklami in visoko konopljo po močvirnati zemlji. Skorajda sem pogrešala svoje težke okovanke. Krasen pogled je bil obilo plačilo za trud in raztrgane nogavice. Voda se divje peni in pada globoko — na par sto metrov izgubi 300 m na višini. Posebno lep je srednji vodopad, sestojč iz petih močnih pramenov vode, ki kar bruhaajo izpod košatih javorov. Človek bi slutil izvir čiste gorske vode, če bi ne imel v spominu kalnega potoka iz vasi. Čas je priganjal, pospešila sva korak v dolino.

Vegetacija je jako bujna in združuje jug in sever. Topoli, oljke, krasno sadno drevje vseh vrst, od katerih sem najbolj občudovala marelice, debele kakor jabolka, akacije in platane, orehi in črešnje, vse vprek, tu in tam kaka palma, vmes cvetoč, preko metra visok osat. Ob vodi razgrinja lapuh svoje mogočne liste, slak se spenja, previja svoje oponce in siplje vodopade svojih cvetnih čaš z drevesa na drevo — pravi bujni pragozd.

Voda si utira kar siloma pot v dolino, deljena v tokove, povsod se penijo skočiči iz zelenja. V Vodenu se združijo zopet pod košatimi platanami; orjaške so, kakor jih nisem še nikjer videla. — Mestna vrtnarija ima v votlem deblu ene same spravljenega vse vrtno orodje, lopate, samokolnice i. dr.

Skrozi mestece vede pot preko zapuščenega, s plevelom zaraslega pokopališča do spodnjega, zadnjega slapa. Pogled nanj je veličasten, glavni tok vode pada v močnem curku kaka dva metra na skalo, kjer se razprši v mogočno, kakih 10 m široko zaveso, ki zagrne celo temno steno s svojo bleščečo in leskečo belino. Veter se poigrava z vodo, vlažni oblak te zagrne in skoraj prepodi z mesta. Spodaj stóje fotografji, ki za majhen denar napravijo sliko, a kar težko bi se prišlo na vrsto. Nama se je itak mudilo, pa sva brzela nazaj; brat, da izpolni mejne formalnosti (Grki zahtevajo celo sliko za slovo), jaz pa, da pospravim v kovčege — in hajd naprej!

Proga je zelo slikovito izpeljana, dvigne se v kratkem za kakih 400 m preko samih gričev, katere ločijo izredno strme in globoko zasekane doline. Predor sledi mostu, mostu predor, graditelj proge je bil po mojem bolj estet ko gospodar. Od daleč se še enkrat zableste slapovi, še v poslednji pozdrav.

Pripeli smo na planoto. Nepričakovano in ogromno se odpre pred nami Ostrovsko jezero, svetlo, skoraj mlečnatomodro. Silno je razsežno; saj se z vlakom kroži ob njem dobro uro. Dolina je skalnata in ozka, malo naseljena, bregovi odpadajo strmo v vodo, le tu in tam je dana možnost obdelati kako skromno njivico. Za nekaj lučajev od brega stoji zelen otočec — ostrov — moje slovensko oko

kar pogreša cerkvice z oštarijo na njem. Škoda, da je jezero tako daleč in Bogu za hrbtom, sicer bi zapuščena obala morala oživeti. Nikjer ni letoviščne vile niti urejenega kopališča — kaj naj bi negovana damica v moderni pižami počela na skalnati obali, porasli z visokim osatom?

Imena postaj so grška — a med čisto slovanskim prebivalstvom so v rabi samo makedonska nazivanja. Šele v zadnjih letih so vse vprek prekrstili na grščino, da zadobi Makedonija ob površnem pogledu čisto tuje lice.

Na meji. Po izvršenih formalnostih, po dveurnem čakanju na mali obmejni postajici vendar odrešilni vlak. Vstopimo — a glej spaka: v zadnjem trenutku usoda v podobi prismojenega carinika. Prinesla sva bila v deželo 150 dolarjev, potrjenih v potnem listu, no, zdaj to carinsko budalo zahteva potrdilo, da grška banka nima nič proti temu, da jih odneseva ven še 50. — Sklicúje se možič na svojo dolžnost — nič ne pomaga prigovarjanje in dokazovanje, da je grška Narodna banka sama na vprašanje izrekla tako potrdilo za nepotrebno. Ukaže nama: »Ven — dol — nazaj v Florino!« Ker je bila nedelja in gre na tej zapuščeni progi le en vlak dnevno, sva zamudila celih 24 ur in poleg tega poslovni sestanek v Bitolju. O vsemogočna pamet takegale malega carinskega uradnika! Le škoda, da se taka vsemogočnost pojavlja povsod, na vseh mejah, v strah in škodo tujcem in domačinom! No, ta dečko je dobil svoj nos; kajti najino pritožbo so proti pričakovanju vpoštevali — v tem oziru grškim oblastim vsa čast in priznanje. Še en dan sva občudovala vedrino grškega neba, potem naju je sprejela pod streho Jugoslavija.

Vodenski slapovi

Klek in Stol izpod Rožice

Foto dr. M. Kajzelj

Obzor in društvene vesti

Anton Mikuš. † Kot 75 letnik je še doživel 40 letnico našega društva, med kojega soustanovitelje ga štejemo, in je Planinski Vestnik, ki ga je on urejeval od početka (1895) do septembra 1908, mogel v letošnji splošni spominski številki (str. 168) objaviti njegovo sliko. Na vabilo, naj kaj prispeva za to številko, pa je (28. aprila 1933) odgovoril, da je »mislil nekaj napisati, pa se mu ni posrečilo«. Pešal je telesno, dasi ga slika kaže skoraj takega, kakor smo ga poznali pred 25 leti; izrekel pa je moško-strpljivo že tedaj dvom, »če se bo kaj popravil«. Vzdržal se je še pol leta; dne 26. septembra t. l. pa je preminul. Z njim je legel v grob tudi prvi društveni tajnik.

Značilno je, da v omenjenem pismu sam od sebe omenja razlog, zakaj je opustil i tajništvo i uredništvo, češ, tajništvo si je želel g. Hauptman, uredništvo pa mu je ogenil neki odbornik, razžalivši ga s priimkom »pikolovec«. Namesto prispevka za spominsko številko pa je želel osvežiti spomin na besedo, s katero je pri opisu postavljenega Aljaževga stolpa leta 1895 poimenoval razgledne odprtine v obodu stolpa; v svoji jezikovni natančnosti namreč za te odprtine ni hotel rabiti besede »okna«, ampak se je po skrbnem iskanju odločil za srbskohrvatski — »prozor«... Kdo izmed planincev je pač opazil ta trud njegove vestnosti!

Tak je pač bil. Neprestano je mislil na točnost, čistost in pravilnost izrazoslovja, sloga in oblikoslovja; ker se je krog njegovega zanimanja skozi leta in desetletja vrtel vedno v tej formalni smeri, si je ustvaril nekako trdno, v teku časa tudi trdo, pretrdo ogrodje, iz kojega oklepa ga je bilo sila težko izvabiti. Novotarije so se mu zdele sumljive, revolucionarne; boril se je proti njim skoraj strastno — sicer tako mirni jezikoslovec je postal v tej obrambi zares hud — in jih je zametaval v praksi, dokler je opravljal posle urednika, oz. korektorja pri raznih publikacijah, pozneje, prav do zadnjega, pa jih je skušal zavračati v javnih glasilih. V tej enostranosti pa je opravljal važen posel nekakega svarilca v jezikovni ohlapnosti in pretirani svobodnosti; to njegovo oprezno delo je bilo potrebno ravno v prvih letih delovanja planinskega društva, ko so se ustvarjali jezikovni temelji v domačem planinstvu. Kajpada je uvedel tudi marsikaj neveljavnega (pri lastnih imenih n. pr. izgrešeno »Savina« namesto pravilne »Savinje«; pravilni »Prisojnik«, ki ga je bil sam prvotno vpeljal, je v zadnjih letih hotel zamenjati z namišljenim »Prisovnikom« i. dr.); v celoti pa so njegove jezikovne zasluge, kakor na drugih poljih, tako pri planinstvu v prvem desetletju nedvomno velike.

Ta njegova izključna usmerjenost na formalno stran jezikovne produkcije pa mu je odvzela zanimanje za vsebino spisov; to je bila ovira, da se kot urednik ni mogel duševno vezati s sotrudniki. Zaradi formalne utensjenosti se tudi ni mogel pripraviti k lastnemu pisateljevanju ali vsaj k sestavi samosvojih poročil; baš ta nedostatek je bil tudi notranji vzrok, da se njegovi nazori o praznosti jezikovnih načel niso razgibali tako, kakor je zahteval silni razmah v izrazitosti našega jezika. Tega se je zavedal in ta samozavest o lastni nemoči na to stran ga je gnala, da je postajal še nepopustljivejši na tisto plat, kjer se je čutil kot veščak. Trpel je pod tragiko enostranskega talenta in študija, a mnogostranskih zahtev. V takem duševnem položaju se je kazal po navadi zlovoljnega, on, ki je bil v bistvu vesela narava.

Zaradi njegovega posebnega daru in nagona je postal v svojih najboljših letih renomiran jezikovni in tiskovni korektor, posebno pri Ljublj. Zvonu (1897 do 1911) in pri najrazličnejših publikacijah trgovskega in obrtnega značaja; še prej je odlično sodeloval pri urejanju Pletersnikovega slovarja, kot uradnik deželnega odbora pa je prevajal in jezikovno urejal službene spise tega urada. Opravil je v svojem življenju ogromno podrobne, nevidnega in nehvaležnega dela; kdor to delo pozna, mora rajnkemu priznati velike in trajne zasluge.

Nad povprečnost pa ga dviga njegova brezkompromisna narodna zavest, ki jo je na svoj tihi način zastopal povsod in pri vsaki podrobnosti; a največje simpatije zanj je vzbujalo njegovo neizmerno dobro srce, skrito pod navidezno trdo zunanostjo.

Kot uradnik deželnega odbora (od leta 1888) dalje je užival nekaj več svobode nego v državni službi in je v knjigovodstvenem oddelku napređeval za oficiala, revidenta, svetnika, končno za višjega svetnika; po prevratu je bil prevzet v državno službo, najprej pri poverjeništvu za uk in bogočastje, nato pri delegaciji ministrstva financ in je l. 1924 stopil v pokoj. — Rojen v Ljubljani 3. januarja 1858, je po gimnazijskih študijah študiral na Dunaju od 1878 dalje slavistiko, ki ji je ostal vdan do konca svojega življenja. Obični smoter tega študija, poklic učitelja-

profesorja, pa se ni skladal z njegovo naravo. (Podrobne podatke o njegovem življenju in delovanju je zbral dr. Janko Šlebinger; objavljeni so pod Mikuševim imenom v zadnjem sešitku Slovenskega biografskega leksikona.)

V zgodovini SPD je ime tega zastopnika romantične dobe našega planinstva trajno in po zaslugi zabeleženo. Dr. J. T.

Anton Herle †. Solčava je izgubila živo pričo vsega razvoja planinstva v Savinjskih (nekdanj »Solčavskih«) Planinah od prvih početkov v drugi polovici preteklega stoletja do današnjega razmaha, ko se je turistica ondi na eni strani povzpela v plezalstvo, na drugi se razširila v turizem: skoraj devetdesetleten je umrl 15. septembra 1933 Anton Herle, eden izmed starih gorjanskih veljakov, bistrih samoukov, ki so si brez šol z lastno ukaželjnostjo pridobili obsežno znanje, s pazljivim gledanjem v svet pa življenjsko modrost; z navezanostjo na lastno moč so si dvignili svojo samozavest, z njo pa narodno zavednost in domačinski ponos. SPD-u je bil Herle ves čas velika opora; njegova zasluga je, da se je Savinjska podružnica zasedrala s svojo lastnino v Logarski dolini in na Okrešlju. Na glasu je bil kot čebelar. Odlikovan je bil z redom sv. Save. J.

Joža Čop ob 40 letnici. »Naš« Joža je zagledal svet istega leta (1893), ko je bilo ustanovljeno naše društvo. Rojen v Jesenicah in utrjen v jeseniški tovarni, je postal po svoji telesni moči in spretnosti, po bistrem pogledu, trdni volji in požrtvovalni dobrosrčnosti, po prirojenem humorju ter neizčrpnem, kar neugnanem planinskem navdušenju najvidnejši »izvršujoči« (da se tako izrazimo) slovenski planinar-plezalec. Niso se še pisali članki o njem; a nahajate ga po vrsti v opisih težavnih plezalnih vzponov (njegova slika je na str. 260) in posebe še pri težavnem reševanju in iskanju ponesrečencev. Kadar je najhujše, tedaj gotovo pomaga »Jože«. Zdi se, kakor da bi vse težkoče bile nalašč zanj, nekako njegov — poklic. Če so ga njegove planinske obveznosti privedle v celem kakih sto in petdesetkrat na vrh Triglava, če je samo v letu 1933 do konca oktobra sedemnajstkrat preplezal vseprek severno Triglavsko steno, potem mu smejo njegovi planinski prijatelji z veseljem zadovoljstvom čestitali, da bo s takim kapitalom stopil v planinsko delo prihodnje desetletja. J.

Dr. Mihael Tušek pred 100 leti na Triglavu. Dne 19. julija 1833 se je iz naše slovstvene zgodovine znani član Čopovega kroga, dr. Mihael Tušek (rojen 1803, umrl 1843), z dvema tovarišema povzpел na vrh Triglava in je svojo pot popisal v »Illyr. Blatt«-u istega leta. V spomintestoletnice je naš skrbni raziskovalec starin in novin, g. insp. Jos. Wester, spisal informativen članek, ki ga bo P. V. objavil prihodnje leto.

Smrtne nesreče.

1. **Sandi Wisiak**, 24 let star. Dne 12. maja t. l. ga je na potu s Kamniškega Sedla na Planjavo podsul sneženi plaz; truplo so šele dva dni pozneje našli in iz globokega snega izkopali. — Iz pastirske kočje pod Sedlom je omenjenega dne bil krenil Sandi z dvema tovarišema zjutraj proti Sedlu, nato pa pod Planjavo, da bi preko nje došli na Korošico. Napredovali so le počasi, ker se jim je sneg silno udiral; bilo je že okrog poldne, ko so dospeli na strmo mesto, ki je z žico zavarovano. Tovariša sta Sandija opozorila, da bi se navezali na vrv, on pa se je zanašal, da bodo uspeli tudi brez nje. Stopil je naprej, da ubere pot, a moker sneg se mu je s trde podlage pod nogami utrgal in ga je gromadeč se v vedno večji plaz, nevzdržno potegnul s seboj ter ga zagrebel v ogromno kopo snega. Ves strašni prizor je trajal le nekaj sekund; prevzeta od groze, tovariša nista ne znala ne mogla pomagati. Od kočje s kraljevih lovišč je bila o nesreči obveščena podružnica SPD v Kamniku, od tam rešilne postaje v Ljubljani (SPD in Skala). V mokrem snežnem vremenu, v več metrov globokem snegu in ob ponavljajočih se plazovih je bilo iskanje in reševanje ponesrečenca — o kojega smrti ni bilo dvoma — sila težavno in je trajalo dva dni. Ko se je delo hotelo že opustiti kot brezuspešno, je sonda g. Hudnika zadela ob truplo, ki je bilo stisnjeno pod snegom 1 do 2 metra globoko. V trdem, vlažnem snegu se je bil ponesrečenec takoj zadužil; njegove rane (obe nogi zlomljeni in udarci na glavi) niso bile smrtne. — Požrtvovalnost reševalcev se je pri tej nesreči pokazala v najlepši luči. — Truplo tega ljubljenca vseh, ki so ga poznali, so prenesli v Kamnik, od tam ga prepeljali v Ljubljano in ga 16. maja ob udeležbi in tihem sožalju tisočev prenesli k zadnjemu počitku pri Sv. Križu. Za »Skalo« sta se tam od tovariša z besedami poslovila ravnatelj Vilhar in Tome.

Dne 3. septembra pa so mu na kraju nesreče, pod Rdečim Turncem na poti, ki vodi s Kamniškega Sedla na Planjavo, postavili črno marmornato spominsko ploščo, a nad ploščo nakopali vrtniček za cvetke. Ob odkritju so govorili spominske besede posvetitelj plošče g. kaplan Mihael Jenko, g. dr. Kajzelj ter kot najbližji tovariš rajnkega, njegov najbližji prijatelj in planinski pobratim na premnogih prvovrstnih turah, g. Uroš Zupančič.

2. **Boguš Burdych**, 25 let star, iz Škofje Loke. Dne 21. maja je z večjo družbo napravil izlet na Lubnik. V Škofjo Loko se je družba vračala proti večeru. Od Gabrovega je Burdych ubral, namesto po cesti, skalovito bližnjico na Kobilu. Na poti, ki je podnevi brez opasnosti, mu je v temni noči spodrsnilo, da je padel preko škarpe na trdo cesto in se ubil.

3. **Marjan Grebenc**, Ljubljančan, 18 let star, gojenec šole železniških delavnic v Nišu, je po dovršenem prvem letniku porabil dopust za poset planin. Čisto nezkušen, se je dne 26. julija z osmošolcem Rudolfom Zupancem odpravil na Tomniškovo pot. Onstran Okenca, ko je bil Zupanc dokaj pred njim, je na tamošnjem strmem, sicer dobro zavarovanem pobočju omahnil, zdrsel čez pobočje in strmoglavil v prepad. Planinci, ki so padec opazovali, niso mogli do ponesrečenca; šele Uroš Zupančič in nosač Lojze Rekar, ki sta došla od Staničeve koče, sta pripelala do mrtveca. Reševalci iz Mojstrane (na čelu jim Joža Čop in dr. Miha Potočnik) so truplo spravili do postaje; pogreb je bil v Ljubljani 29. julija.

4. **France Lečnik**, rojen leta 1915 v Borovljah, sin urarja in juvelirja Antona Lečnika v Celju, osmošolec celjske gimnazije, član Savinjske podružnice TK Skale in SPD, večš plezalec in smučar, je 31. julija plezal v severni steni Škrlatice. Pri plezanju se mu je odlomila skala, za katero se je prijel, in je padel nad sto metrov globoko. Planinci, ki so z nasprotne strani videli padec, so obvestili reševalno postajo v Kranjski Gori, ta ono na Jesenicah. Reševalci, brzi in požrtvovalni (med njimi Joža Čop, dr. Miha Potočnik, Ivan Vertl, Joža Pečar, Anton Berce, I. Bleiweis) so našli ponesrečenca z zlomljeno hrbtenico. Spravili so ga v dolino; pokopan je v Celju.

5. **Dušan Gorup**, rojen leta 1911 v Mariboru, kjer je na gimnaziji maturiral, je nato na tehniki v Ljubljani dovršil 4 semestre. Od 3. avgusta dalje je prehodil Julijske; dne 13. avgusta se je ustavil v koči ob Triglavskih jezerih in je od tam odšel s svojo zaročenko v bližnjo Tičarico po planike. Pod nogami se mu je pri tem zrušilo kamenje, padel je in se tako pobil, da je — dasi je bil takoj prenesen v kočo in je bila zdravniška pomoč na mestu — ne da bi prišel k zavesti, kmalu izdihnil. Pokopali so ga v Srednji Vasi v Bohinju.

6. **Inge Hermann**, 17 letna gojenka konservatorija v Bratislavi, je bila čez počitnice pri sorodnikih v Trziču. Z bratranecem je hotela napraviti nekaj tur v Julijskih. Na čisto varnem potu čez Križke Pode proti Stenarju se je (16. avgusta) hotela čez skalo potegniti naprej, skala pa se je odtrgala in Inge je padla, dasi ne globoko, vznak tako nesrečno, da je smrt nastopila takoj. — Ponesrečenko so prepeljali v Trzič in jo tam pokopali.

7. **Martin Knez**, p. d. Kranjc, iz Zavodnja pri Šoštanju, je (20. avgusta) poromal k Sv. Uršuli na »lepo nedeljo«, ki je vsako leto na nedeljo po Veliki Gospojnici. Po božji službi se je izprehajal na najvišjem vrhu, ki je lepo travnat, a se proti severu kar navpično končuje v skalnat prepad. V ta prepad je strmoglavil Knez; kako je prišlo do nesreče, ni znano, ker je bil sam. Padec pa je videla majhna deklica, ki je nesrečo javila v Planinskem Domu. Ponesrečenca so spravili v kočo; imel je prebito lobanjo in je kmalu umrl. Truplo so prepeljali na njegov dom.

8. **Valentin Košir** iz Zapuž pri Begunjah je nedeljo 27. avgusta porabil za pohod na Begunjsčico; ko se je dovolj razgledal, si je šel na tako zvano Smrečno Peč nabirati planik. V skalah mu je spodletelo, padel je čez strmino in obležal mrtev. Truplo so prepeljali v domačo vas.

Dostavek. Bil je v planinah več nezgod, ki pa so se za prizadete srečno končale. Omenjamo le tri: G. Fric Frank na Zelenici pri nabiranju planik (23. julija); g. Anton Karo na Jalovcu (7. avgusta); osmošolec Rafael Eiletz na Turncu pod Grmado (20. septembra).

* * *

Otvoritev Roblekovega Doma na Begunjsčici. To svojo novo postojanko je otvorila Radovljiška podružnica SPD dne 30. julija t. l. Slovesnost se je pričela s sv. mašo, ki jo je daroval domači župnik g. Gornik ob prepevanju Slov. vokalnega kvinteta iz Ljubljane. Po končani sv. maši in izvršenih blagoslovitvenih obredih je načelnik Slavko Šušteršič pozdravil sreskega načelnika iz Radovljice dr. Vrečerja, predsednika Zveze Jugoslovanskih Planinskih Društev dr. Fr.

Tominška, zastopnika osrednjega odbora SPD dr. Vrtačnika, zastopnike podružnic in Skale z Jesenic, Radovljiškega župana dr. Dobravca in župana iz Lesec Ivana Ažmana, dalje navzoče turiste in domačine. Zahvalil se je ministru Mohoriču in banu dr. Marušiču za nakazane podpore, opisal historijat Doma in izrekel zahvalo tudi obrtnikom in podjetnikom, ki so ga gradili.

V imenu bana dr. Marušiča je pozdravil zbor načelnik sreza dr. Vrečer, izrazil je podružnici priznanje ter razložil pomen novega Doma. Dr. Fr. Tominek se je v imenu sorodstva pok. Hugona Robleka ginjen zahvalil za priznanje in čast ter za spomenik, ki se je s tem Domom postavil turistu, idealistu in nesrečni žrtvi požiga tržaškega Narodnega Doma. Roblek je v zvezi z Aljažem, Kocbekom in Frischaufom polagal temelje planinstvu v naših krajih ter z njimi ustvaril lepo zvezo s Čehi še pred vojno na polju turistic. Bil je med prvimi, ki je spoznal važnost Bleda za tujski promet in je v to smer obrnil svoje delo. V imenu Zveze čestita podružnici k tako lepi stavbi. Dr. Vrtačnik priznava potrebo nove stavbe namestu stare Vilfanove kočice ter čestita k lepemu uspehu. V imenu nenavzočih podružnic ugotavlja g. Pučnik, da je bilo napačno mnenje v Ljubljani, češ, da ta podružnica spi, ker se je danes izkazalo, da je ves ta čas delala tiho in zbirala sredstva. Domači g. župnik Gornik je vzel za osnovo svojemu zares lepemu govoru pesnikove besede: »Bil bi tamkaj bliže nebu...«; izvajal je iz njih spodbudo k ljubezni do domovine; ta kaže vso svojo lepoto baš v teh gorah, ki tvorijo proti volji naroda državne mejnike, a so zato tem bolj vredne naše ljubezni kot branilke domovine. Za občino Begunje je izrekel pozdrave šolski upravitelj Bulovec, za podružnico Bohinj g. Godec, iz Zagreba pa je prinesel pozdrave zastopnik »Runolista«.

Vsi govorniki so poudarjali lepoto in praktično ureditev novega Doma, ki je po njih mnenju eden izmed najlepših.

Nadaljnje slavlje je preprečil dež in vihar. Gostje so se zatekli pod streho novega Doma, ki je s tem uspešno preстал najsilnejšo obtežilno preizkušnjo. — Gmotno je prireditelj lepo uspela; saj je bilo tega dne obiskovalcev okrog 500.

Koča na Smrekovcu se je — kot »Koritzky-ga koča« — (tako jo imenuje podružnično službeno poročilo) — krstila pri otvoritvi dne 3. sept. 1933 po požrtvovalnem načelniku Šaleške podružnice, g. ravnatelju Lucetu Koritzkem. Blagoslovitev in otvoritev se je vršila ob obilni udeležbi bližnjih in daljnih planincev ter prijateljev planinstva; posebno omenjamo šest članov hrvatskega turist. kluba »Sljemec« iz Zagreba, kojega predsednik Dušan Jakšič je pri tej priliki kot dar novi koči izročil tri odeje in umetniško planinsko sliko. (Podrobne navedbe o odkritju in o darovalcih smo zaradi pičlega prostora morali izpustiti. — Uredn.)

Koča leži na sedlu Roma, pod vrhom Smrekovca, podzidana je s kletjo, ima v prtiličju obednico, kuhinjo, 2 spalnici s po 4 posteljami, sobo za oskrbnika, zgoraj 2 sobi s po 3 posteljami, 1 (odborovo) sobo z dvema posteljama ter skupno ležišče za 14, v potrebi tudi več oseb. V kočo je napeljan vodovod z imenitno gorsko vodo. Oskrbovana bo koča vse leto, tudi pozimi. Njena lega je idealna za smučanje; že to zimo se bodo pri njej vršili smučarski tečaji.

Smrekovec je najlepše viden iz Šaleške doline, od koder ima podobo stožca. Nekako na pol pota med njim in Šoštanjem leži na samostojnem ostrem hribu Sv. Križ nad Belimi Vodami (1044 m) z znamenito božjo potjo. Najlažje in najbližje je Smrekovec dostopen iz Šoštanja, od koder vodi markirana pot skozi Šentflorjanski jarek do Mostnarja, nato na desno mimo Grebenška po jarku med Sv. Križem in Belimi Vodami na sedlo Honjec, nazaj proti Lukatu, od koder kreneš na levo preko potoka navzgor mimo kmetij Spodnjega in Zgornjega Berložnika, do koče. Celo pot iz Šoštanja prehodiš približno v 4 urah. Zelo lepa in nič daljša, tudi markirana pot pelje na Smrekovec tudi levo od Mostnarja po Lepi Njivi, kjer kreneš po 15 minutah hoje pri prvi kmetiji s kolovoza na desno v hrib, mimo več kmetij v Libijski jarek, nato na levo v romantično sotesko izvira Ljubije, končno mimo Leskovška na cilj. — Od Mozirske koče dospeš tu sem v dveh urah po lepi markirani poti preko Kala in dalje po Laški cesti. — Od koče vodi dalje markirana pot do sedla Kramarce, od koder se napotiš ali proti Črni (2 uri) in nato na Peco, ali na desno proti Št. Vidu (2 uri) in odtod na Uršino goro..

Podružnica SPD »Peca« je v zadnjem času sklepala, oz. odločala v sledečih zadevah: Uredilo se je točno medsebojno poslovanje med glavnim odborom in skupinskimi zastopniki. Mesto spediterja v Podpeci se poveri Šmoncu Urbanu, namesto Janu Tomažu, ki je prevzel oskrbo Uletove koče. — Olepševalnemu društvu v Črni se do preklica dovoli postavitve reklamnih desk ob potu na Peco in pri koči; v koči se smejo razstaviti slike. — Statistika o posetu koče se bo oblastem

predlagala v toliko, kolikor razpolaga društvo s pripomočki, odborniki pa s časom. — Podpore, ki jih je podružnica lansko leto prejela, so bile dobrodošle, a žal, nikakor ne zadostujejo, da bi podružnica mogla odplačevati dolg na koči; zato se bo skušalo si pridobiti izdatnejšo pripomoč, in to najprej pri domačih občinah ter pri Tujsko-prometni zvezi. — Film »V kraljestvu Zlatoroga« je najet za izvajanje. — Misli se na napeljavo telefona v Uletovo kočjo. — »Planinski Vestnik« se priporoča za naročbo; odziv pa je bil neznaten. — Markacije potov so dobre, treba pa je več kazipotnih tabel. — Odbor (načelnik M. Ule) je zelo brižen. J.

Občni zbor Triglavske podružnice SPD je bil dne 30. aprila 1933 v Mojstrani. V preteklem letu je imela podružnica 76 rednih članov. Razen markiranja in poprave potov je od »Gospodarskega odbora vasi Zasip« vzela v najem kočjo na Zasipski planini v Sp. Krmu, jo s stroški 9103 Din opremila in čez zimo oskrbovala. V slučaju zadovoljivega dogovora s pastirjem bo ta kočja oskrbovana tudi čez poletje. — Premožjenja je imela podružnica konec leta 1932 9436,99 Din v gotovini in za okoli 5000 Din premičnega inventarja v omenjeni kočji.

Ker oblast zadnje čase ne potrjuje več planinskih izkaznic za prehod meje proti Avstriji, je poset Karavanskih vrhov domala onemogočen. Ako se stvar ne preokrene, podružnica ne bo več popravljala onih poti, čeprav je posebno pot z Mlince na Kepo jako potrebna popravila.

Osrednji odbor se naprosi, da bi skrbel za popravo nagrobnih spomenikov in vzdrževanje grobov ponesrečenih turistov, ki so pokopani na tukajšnjem pokopališču.

Občni zbor Slovenjebistriške podružnice SPD se je vršil dne 23. marca 1933 v Slov. Bistrici. Otvoril ga je načelnik g. Ivan Žuraj in je podal pregled poslovanja odbora. Podružnica je priredila tombolo in planinski ples, kupila je pri Sv. Treh Kraljih pod Velikim Vrhom stavbno parcelo v izmeri dveh oralov in namerava tam v najkrajšem času postaviti planinsko kočjo. V ta namen se je na občnem zboru osnovala stavbna zadruga, v katero so bili izvoljeni gg. Ivan Žuraj, lesni industrijalec, dr. Anton Žnidaršič, advokat, ter Franc Zörer, sodnik.

Tajnik g. Zmago Kristan poroča med drugim, da je število članstva padlo na 53, čemur so pač vzrok slabi časi.

Blagajnik g. Janko Peče poroča, da je odbor dvignil premoženje od 16.050 Din na 38.459 Din.

Za zimsko-sportni odsek poroča podnačelnik g. Jože Tomažič. Podružnica je imela pripravljeno vse potrebno, da se vršita dva smučka tečaja, eden v Tinju, drugi v Šmartnem na Pohorju. Načrt se je le deloma izvršil, zaradi slabih snežnih prilik.

Volitev novega odbora: Načelnik: dr. Simon Jagodič, podnačelnik: Jože Tomažič, tajnik: Nande Korpnik, blagajnica: Danica Sigl; odborniki: Dragičević Irma, Poje Kazimir, dr. Žnidaršič Anton, Rismal Melhior, Gornjak Vinko, Cof Emil, Kristan Zmago, Žuraj Ivan, Peče Janko. — Novi odbor je takoj osnoval naslednje odseke: foto-amaterski: vodja Peče Janko, izletniški: vodja Poje Kazimir, markacijski: vodja Rismal Melhior, smučarski: vodja Tomažič Jože.

Med slučajnostmi omeni g. Ivan Žuraj, da je napravil ing. Accetto načrt za kočjo pri Sv. Treh Kraljih; a naprosil je tudi ing. Šlajmerja in Jelenca, da predložita primeren načrt, nakar bo zadruga izrekla odločitev in takoj pričela z delom. (Gosp. Žuraj je med žrtvami velike letalske nesreče v Ljubljani 12. sept. 1933. — Uredn.)

Občni zbor Trboveljske podružnice SPD se je vršil 13. marca 1933 na Vodah.

Načelnik g. Ante Beg se v svojem poročilu spomni petletnice obstoja podružnice; smela bi biti ponosna (Dom na Mrzlici!) na uspehe, a planinci morajo biti skromni. V zanosnih in čustvenih besedah je načelnik nato orisal idejno plat planinstva in glede domačih razmer ugotovil, da v požrtvovalnosti zelo zaostajajo tako zvani boljši krogi za delavskimi vrstami. Končno je podal načelnik pregled društvenega delovanja v splošnem ter po odsekih.

»Dom na Mrzlici« je bil dobro obiskan. Za obletnico otvoritve smo priredili planinsko slavlje, ki je uspelo moralno še lepše nego finančno. V kočji smo nabavili mnogo prepotrebnega inventarja in pomnožili imovino za lepe tisočake. Odkupili smo močan studenec na severozapadnem pobočju in svet za prepotrebno dovozno cesto. V kratkem bodo izvršeni tudi vsi zemljeknjižni prepisi odkupljenega sveta. — Oskrbništvo doma je v večših in skrbnih rokah. — Prijazni »Pohorski poet«, planinec Ludvik Zorzut, nas je 10. februarja obiskal s predavanjem »Zimski raj na Pohorju«.

Gospodarski odsek je vestno vršil nadzorstvo nad Domom in oskrbel vse potrebne nabave. Ostala dva odseka — smučski in foto-amaterski — delujeta z vso vnemo. Ravno zadnja 18 km-tekma za prvenstvo Zasavja je pokazala, koliko zanimanja je med mladino za ta naš planinsko-telovadni zimski odsek. — Nekdanji »markacijski odsek« je imel samo dve nogi in je deloma popravljaj markacije ter se boril z orientacijskimi tablicami. — Tudi v preteklem letu nismo opustili planinske tombole, ki nam je dobro zakrpalala zrahljano finančno stanje.

Načelnikovo poročilo se vzame z velikim odobravanjem na znanje.

Ostali funkcionarji: tajnik Kostajnshek Danilo, blagajnik Radej Drago in načelniki odsekov so poročali podrobno o svojih resorih.

Odseki so bili: 1. Smučarski odsek, načelnik g. inž. Malovrh Franjo; 2. Gospodarski odsek, načelnik g. Šetinc Franc; 3. Foto-odsek, načelnik g. Caf Ivo, pozneje g. Vizjak Adolf; 4. Markacijski odsek, načelnik g. Beg Ante; 5. Prireditveni odsek, načelnik g. Letnik Jože.

Posebna aktivnost se mora priznati smučarskemu, gospodarskemu in foto-odseku, dočim sta poslednja dva odseka bila vezana le na skromnejše delovanje.

V Domu na Mrzlici se je v l. 1932 vpisalo 3068 posetnikov.

Članov je podružnica štela na koncu leta 269; odpadlo jih je samo 53, lep dokaz, da je članstvo že prečiščeno.

Tajnik se je dotaknil tudi našega planinskega glasila »Planinskega Vestnika«, ki je, žal, pri vsej agilnosti podružnice vedno nekako prezrt in omalovaževan. Dosedaj imamo samo 5 znanih starih naročnikov, letos smo pridobili 4 nove, to je 9 naročnikov pri 269 članih! In to pri tako nizki ceni obsežnega in bogatega Vestnika!

Blagajniško poročilo izkazuje dohodkov 75.070.30 Din, izdatkov 78.991.92 Din. Poročilo se vzame z zadovoljstvom na znanje. Računska pregledovalca, gg. inž. Malovrh Fr. in Flegar Tone, sta našla vse v najlepšem redu. Blagajniku se da soglasno odveza.

Do vseh podrobnosti izdelano poročilo gospodarskega odseka (načelnik Šetinc Franc) je pokazalo, kako vestno je bilo delo tega odseka.

Smučarski odsek (načelnik inž. Malovrh Franjo) ima 100 članov, verificiranih pri JZSS 15.

Prireditve so bile: V početku januarja predavanje g. dr. Baumgartna z naslovom »Higijena smučanja«. — V isti dvorani gimnastične vaje, katere sta vodila gg. Bizjak in Hlastan. — Koncem januarja klubska tekma na progi Sveta Planina—Medvednica—Liza—Katarina—Marko—Ojstro v trg Trbovlje. Tekmovalo je 18 članov. Klubski prvak je postal g. Koritnik Dominik. — Koncem februarja medklubska tekma za prvenstvo »Zasavja«. Prijavilo se je 18 tekmovalcev, na cilj pa jih je prišlo samo 14. 1. Prvak Zasavja je v l. 1933 postal g. Zmrzlak Ivan, član SPD Zagorje v času 1.28.54; 2. Inkret Polo, član SPD Celje; 3. Koritnik Dominik, član SPD Trbovlje; 4. Podjed Vinko, član SPD Zagorje. Tekmovalna proga dolžine 18 km je vodila od Doma na Mrzlici na Kal in dalje čez sedlo Križke planine na Lizo, mimo Knezdola v Planinsko vas in od tod v trg Trbovlje. — Člani so se udeležili tudi tekme v Celju, kjer je zasedel g. Koritnik 4. mesto.

Zahvala gre vsem podpornikom in sodelavcem, posebno rudniškemu ravnateljstvu za lepo darilo, g. dr. Baumgartnu za darilo, katerega pa ni dosegel noben tekmovalec, g. Haucku in g. Počivavšku za denarni prispevek, katerega smo namenili mladinski tekmi, ki pa se zaradi nastalih slabih snežnih razmer ni mogla vršiti in ki jo bo odsek po vsej priliki izvedel v prihodnjem letu; končno in zlasti pa matici SPD v Trbovljah za lepo podporo v znesku 1000 Din ter vestnim in požrtvovalnim izvršiteljem našega programa, v prvi vrsti gg. Močilnikarju in Šipu.

V bodoče bo odsekova naloga v glavnem vzgoja naraščaja in pa tehnična izpopolnitev smučarjev. Za seniorje pa bo potreben strokovni učitelj.

Foto-odsek (načelnik Adolf Vizjak) je med drugim priredil dve dobro uspeši predavanji, in sicer: g. Rogulje (Fa. Volek) Zagreb o »Tehniki povečavanja in ravnanja z Gevaert materijalom«, dne 31. januarja 1933; Adolfa Vizjaka »Praktično fotografiranje pri umetni svetlobi«, dne 3. marca 1933.

Odsek se je udeležil fotografske razstave v Ljubljani.

Rednih članov je bilo koncem leta 31.

»Dom na Mrzlici« je založil z lepimi foto-razglednicami.

Volitve. Namesto med letom odšlih in iz odbora izstopivših odbornikov se izvolila v odbor dva nova odbornika: gg. Tušek Pavle in Košir Ivan. Ostali odbor ostane neizpremenjen.

Pri slučajnostih sproži g. Hrouda ponovno misel za ustanovitev lastnega »Pododbora v Hrastniku«, kar se odobri. G. Hrouda se pooblasti, da izvrši priprave za to.

XII. glavna skupščina Turistovskega kluba »Skala« se je vršila v Ljubljani dne 25. aprila 1933. Predsednik, prof. Janko Ravnik, pozdravi zastopnika Saveza planinskih društev in SPD, g. dr. Pretnarja, zastopnike Jese-niške in Savinjske podružnice TKS ter zastopnike tiska. — Tajnik g. Velepelič poroča o klubovem delovanju. Glavni odbor šteje 7 ustanovnih članov, 23 podpornih, 114 rednih in 7 članov na poizkusni dobi. V preteklem letu je bilo 6 članskih sestankov. Klub je priredil 12 internih predavanj in štiri javna; vsa so bila dobro obiskana. Klub je v preteklem poslovnem letu izstopil iz »Saveza filmskih proizvodjača«, ki ima svoj sedež v Beogradu. Ministrstvo za trgovino in industrijo je podelilo klubu podporo v znesku 9000 Din. Tudi v inozemstvu je klub uspešno deloval, posebno v propagandnem oziru. Dr. Kugy je prejel novo serijo diapozitivov, ki so znova na njegovih predavanjih v Avstriji in Nemčiji žela največja priznanja. Znani sportni učitelj in predavatelj g. Hermann Rittmann, ki je tudi v Ljubljani pod okriljem TKS imel uspeša predavanja o smučarski gimnastici, je stopil s klubom v prijateljske stike; tudi njemu je klub odstopil krasne fotografične posnetke v diapozitivih, ki so bili projicirani pri njegovih predavanjih v inozemstvu, katerih odlično oceno je prineslo več inozemskih dnevnikov. Klub je sodeloval pri lanski planinski razstavi na velesejmu. Mnogo pažnje je posvetil odbor gradnji koč na planini Vogel; koča bo stala na Rjavi Skali, s katere je najimpozantnejši razgled na mogočno skupino Julijskih Alp, s Karavankami in Kamniškimi Planinami v ozadju. Koča bo predvidoma dograjena še to leto.

Blagajnik g. Ž. Košca poroča, da se je denarni promet v preteklem poslovnem letu znatno zmanjšal, kar je pripisovati dejstvu, da plačujejo kinopodjetja za film »V kraljestvu Zlatoroga« izredno nizko izposojnino. Ti dohodki se uporabljajo tudi za vzdrževanje filma, ki se pri projiciranju na nekaterih slabših provincijalnih kino-projektorjih močno poškoduje.

Načelnik alpinističnega odseka, g. B. Režek, poroča, da so klubovi člani izvršili v pretekli plezalni sezoni več prvenstvenih tur, v Julijskih Alpah: Bok severnozapadnega stebra Škrlatice, severni raz Jalovške Skrbine ter severnozahodna stena severnozapadnega vršiča Jalovca; v Savinjskih Alpah: južnovzhodni raz Skute in južnozpadna stena Skute. Izvedenih je bilo tudi mnogo ponovitev že izvršenih tur pa tudi mnogo brezuspešnih naskokov, ki dokazujejo, da se je naša plezalna alpinistika razvila do skrajnosti; v naših Alpah se bližamo meji, kjer so možnosti res problematične, a izvršene ture resnično rešeni problemi. Odsek je zabeležil tudi uspešne naskoke avstrijskih plezalecev v naših Alpah; ti postajajo pogostejši od leta do leta, kar dokazuje, da so postale naše Alpe po lepoti in težkočah podrobno znane tudi v inozemstvu. Obisk teh nemških plezalecev je pripisovati agilni propagandi, ki se v inozemstvu vrši sistematično. Alpinistični odsek je vztrajno deloval za svoj cilj. Na svojih sestankih je razpravjal o organizaciji za zbiranje podatkov o novo izvršenih turah in sploh podatkov o slovenski alpinistiki, ki se bodo nanovo izdali kot dodatek h knjigi »Naš alpinizem«. Odsek je z veseljem zabeležil naklonjenost »redništva Planinskega Vestnika, ki je rade volje dovolilo v svojem listu rubriko za objave in podatke o novo izvršenih turah.

Načelnik foto-odseka, g. E. Planinšek, je poročal, da se je klub po dovržitvi svojega filma »V kraljestvu Zlatoroga« v fotografičnem delovanju povrnil zopet nazaj k splošni fotografiji. Odsek je vršil foto-tečaje ter tako med člani širil potrebno spretnost in znanje v fototehniko. Izdelovali so se diapozitivi, ki so se priključili že obstoječi zbirki.

Tudi iz poročila smučarskega odseka je razvidno, da je klub v okviru svojih potreb agilno deloval.

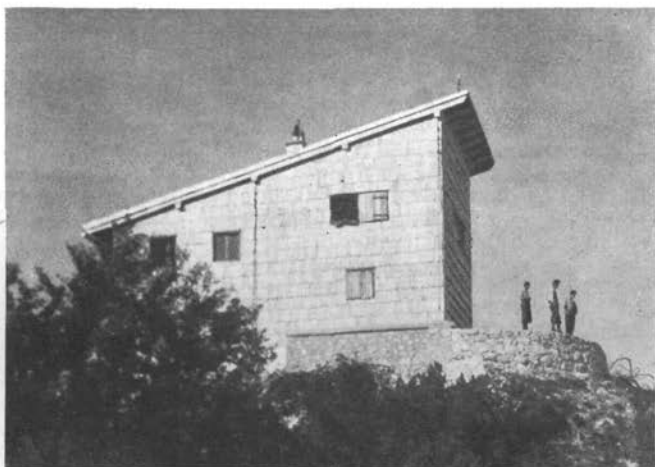
Z napovedjo volitev je podpredsednik, g. Vilhar, poročal, da — žal — zaslužni 10 letni predsednik kluba, prof. Janko Ravnik, radi preobremenitve s svojim lastnim delom ne more nanovo prevzeti klubovega predsedstva. — Pri volitvah so bili izvoljeni sledeči člani: predsednik dr. Mirko Kajzelj, podpredsednik: Franjo Vilhar, tajnik I.: Milan Kham, tajnik II.: Cene Marinko, blagajnik: Žane Košca; odborniki: Jože Resnik, Pavel Poljanc, Franc Semljič, Saša Kovač in Stane Predalič; načelniki odsekov: alpinistični: Boris Režek,

smučarski: Adolf Keržan, foto: Egon Planinšek, filmski: Edo Keržan, gradbeni: ing. Herbert Drogenik; preglednika: Franc Kopriva in Janez Dougan; razsodišče: dr. Henrik Tuma, Janko Skerlep, Erna Fettich, Janez Dougan in Vlado Škrlak.

Občni zbor je izvolil dosedanjega predsednika prof. Janka Ravnika za svojega častnega predsednika ter se mu iskreno zahvalil za njegovo dolgoletno vestno delovanje.

Na predlog Savinjske podružnice je bil ustanovljen idejni odbor, ki se bo sestavil iz članov podružnic in centrale izven odbora ter ima nalogo, da deluje v okviru svojega naslova in rešuje načelna vprašanja.

Skalaški Dom na Voglu. Turistovski klub »Skala« si je postavil na Rjavi Skali nad Bohinjskim jezerom svojo smučarsko postojanko, zares ponosen planinski dom. — Ko se pelješ od Nomnja proti Bohinjski Bistrici, se ti pogled ustavi na temni točki na zapadnem parobku Storeč Vrh. Skala, ki jo je kakšna naravna sila pritirala na rob prepada? Ne! Ko se bližajš postaji, ti ostre konture povedo, da je to drzno na rob prepadne peči postavljena stavba. Iz vsega Bohinja jo vidiš, odkoder le ugledaš Bohinjske obmejne gore; najlepše se pa vidi z gladine črnozelenega Bohinjskega jezera; k sebi te vabi odsev njene od jutranjega solnca osvetljene fasadne stene poleg tvojega čolniča v bistri jezerski vodi.

Skalaški
Dom
na Voglu

Dostop k Domu je čez Suho pod pobočjem Rodice ali (najprimernejši za zimo) čez Kratke Plaze ali od Sv. Janeza čez Storeč Raven v dveh urah (najkrajši dostop). Ugoden pristop pozimi je tudi po vojaški vozni poti skozi Žagarjev Graben (2 do 2½ ure).

Glavni pomen Doma je ta, da je z njim turistično zvezana kraška planota Komne in ves Triglavski masiv s skupino Črne Prsti in da je zimskemu sportu odprto najlepše alpsko smučišče Julijskih Alp. Doslej so se morali turisti in smučarji zatekati v pastirske bajte, ki niso varne niti pred vetrom niti pred mokroto. Sedaj je tu zanje postavil TK »Skala« ugoden planinski dom. — Krasne so smučarske kombinacije z Voglom, zlasti tudi z Vogla na planino Govnjače in Na Kraju (3½ ure), pa tudi s Črno Prstjo je lepa zveza. Na Voglu samem se ti pa nudijo smučarski tereni od najlažjih za začetnika do najtežjih. Izredno lepe so smučarske ture na Rodico, Šijo, vrh Vogel, Podrto Goro in dr.

Skalaški Dom je enonadstropna stavba s tremi spalnicami s skupno 50 ležišči. Ker je stavba namenjena predvsem zimskemu sportu, je grajena in opremljena temu primerno. Velika jedilnica omogoča kljub polni zasedbi neoviran promet. Za udobnost bo skrbela toplovodna naprava in kopalnica. Z oskrbovanim Domom in markiranjem smučarskih rut z zimsko markacijo bo omogočen smučarski promet v tem predelu Bohinjskih gora že letošnje zimo. Smučarska sezona traja na Voglu radi ugodne osojne lege od Božiča do konca maja. Dom bo oskrbovan vse leto. Poleg skalašev imajo popust tudi člani SPD in vseh društev Zveze planinskih društev Kraljevine Jugoslavije.